Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.50 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXIX. Celovec, petek, 4. januar 1974 Štev. 1 (1640)

V NOVEM LETU ŠE BOLJ ZDRUŽIMO SILE

za krepitev narodne zavesti in za vsesplošno rast naše narodnostne skupnosti

Ob prestopu iz starega v novo leto je potrebno, da spet enkrat stvarno pregledamo stanje naše narodnostne skupnosti.

Kot manjšina v Avstriji bomo na vseh področjih, ki so nam kot državljanom skupna z večinskim narodom, jasno doživeli isto usodo, to je v očigled energetske krize najmanj gospodarsko stagnacijo, če že ne gospodarsko krizo sploh. To pa pomeni, da je dobe, „ko živimo v standardu, kakršnega še nikdar nismo poznali", to je dobe tako imenovane gospodarske prosperitete konec in bo v marsičem občutna sprememba. Tudi „otok blaženih" bo moral vzeti na znanje, da celotne družbene politike ni mogoče graditi zgolj na blagostanju in da so gotovi problemi, ki jih ni mogoče reševati zgolj z besednim odlašanjem, marveč terjajo načelno družbeno-politično rešitev.

Med take spada brez dvoma tudi vprašanje naše narodnostne skupnosti.

Na tem področju pa moramo za minulo leto na žalost ugotoviti, da se ni prav nič premaknilo z mrtve točke. Nasprotno vse kaže, da se politično ozračje le še bolj zaostruje, čeprav bi človek pričakoval, da bodo nacionalistične sile vsaj po atentatu na spomenik v Robežah in na življenje koroških Slovencev v Celovcu spregledale in videle, kam vodijo hujskanje, nestrpnost in zavajanje ljudi. Toda nacionalizem ima svoje zakonitosti, ki ga vedejo do vedno večje skrajnosti! Koroška stvarnost — in to je pokazala tudi podijska diskusija o „25-letnici splošne deklaracije človekovih pravic" na 5. Koroških kulturnih dneh — je najbolj zgovoren dokaz za to! Neprekinjeno hujskanje proti naši narodnostni skupnosti je rodilo sadove, da niti zmerni ne morejo presoditi, kaj je prav in kaj ni prav; predvsem pa je nacionalistom uspelo spremeniti dosedanjo politiko vodilne stranke v deželi in državi do naše narodnostne skupnosti.

Ne bi pa bili objektivni, če ne bi poleg zgoraj nakazanih negativnih dejstev glede reševanja odprtih vprašanj omenili tudi pozitivne preokrete. Sem sodi zlasti ugoditev dolgoletni zahtevi koroških Slovencev po ustanovitvi posebnega kulturnega referata. Le-ta je brez dvoma še uspeh vztrajne politike ZSO in njene povezave s tistimi silami v Socialistični stranki, ki so pod vodstvom deželnega glavarja Hansa Sime hotele končno vsaj v neki znosni obliki rešiti odprta vprašanja člena 7 državne pogodbe in izpolniti že leta 1920 dane obljube v prid koroškim Slovencem. Koroški Slovenci in ZSO še posebej pozdravljamo, da je bil za vodjo novega urada imenovan sposoben upravni jurist in izkušen narodni delavec. Če bo dobil tudi s strani vlade potrebno manevrsko svobodo in potrebna sredstva, kakor sta mu zagotovljena zaupanje in pomoč slovenskih organizacij in naših ljudi sploh, bo urad brez dvoma prispeval svoje k razrešitvi problemov in služil interesom naših ljudi, v kolikor tudi v tem primeru ne bodo nacionalistične sile torpedirale uradno ustanovo, kakor so uspele torpedirati celo veljaven zakon. Ob nerazumljivi amnestiji dejanskih neposrednih izvajalcev pri trganju dvojezičnih napisov in ob neobtožbi njihovih nasnovalcev kot dejanskih krivcev se ni čuditi že pričetemu tozadevnemu naskoku.

Prav tako sodi med pozitivne dejavnike tudi končno instituiranje kontaktnega komiteja z nalogo, da razpravlja o ukrepih za izvedbo člena 7 državne pogodbe ne glede na to, ali so vprašanja trenutno že zakonito rešena ali ne, in o drugih vprašanjih, ki zadevajo mirno sožitje med narodoma na Koroškem in to tako o vprašanjih, ki zadevajo narodnostno skupnost kot celoto, kakor o vprašanjih, ki zadevajo posamezne osebe.

Koroški Slovenci smo takoj v začetku dela tega komiteja povedali svoje pogoje za sodelovanje, ki so: nezavlačevanje rešitve odprtih vprašanj, upoštevanje krajev naše avtohtone naselitve in neizvajanje kakršnegakoli ugotavljanja ali preštevanja naše narodnostne skupnosti. Po dveh sejah je težko oceniti dosedanje delo, čeprav lahko trdimo, da je očitna želja vlade, da se po možnosti izogne obravnavanju osnovnih vprašanj obstoja in nadaljnjega razvoja naše narodnostne skupnosti in se raje bavi z drobtinčarskimi zadevami in teoretičnimi razglabljanji.

Trenutna situacija koroških Slovencev pa je taka, da ne prenese več nadaljnjega zavlačevanja izpolnitve obveznosti v korist manjšine in nadaljnjega odrekanja njej pripadajočih pravic. Splošne strukturne spremembe na gospodarskem in družbenem področju in tudi upravni poseg v politično strukturo z združitvijo občin ter ne nazadnje dogodki od plebiscitne proslave leta 1970 preko jesenskih pogromov leta 1972 pa do zločinske razstrelitve partizanskega spomenika v Robežah, povezani z nebrzdanim hujskanjem in nekaznovani izpadi proti koroškim Slovencem, so nagrizli dejansko že jedro naše narodnostne skupnosti in resno ogrožajo njen obstoj in nadaljnji razvoj.

Naš položaj ne prenese

nadaljnjega odrekanja nam pripadajočih pravic

V tej luči gledano so rezultati zadnjih občinskih volitev brez dvoma nek pokazatelj narodno-politične situacije na Koroškem, nikakor pa ne dokaz za absolutno preusmeritev politične volje našega človeka. Graditi našo nadaljnjo politiko na zgrešenem mnenju, da so le volivci krajevnih občinskih list Slovenci, bi bila najbolj napačna in nevarna koncepcija, ki jo najbolj očitno zavrača primer selske občine, kjer je bilo pri zadnjem ljudskem štetju uradno naštetih 92% slovenskega prebivalstva, medtem ko je pri občinskih volitvah le 34,2 odstotka dalo svoj glas krajevni slovenski listi, čeprav se je le-ta priporočala za edino narodno predstavnico. Še posebej pa je treba pribiti, da Slovenci avtohtono živimo na vsem poznanem dvojezičnem ozemlju in ne le v 19 občinah in da tudi v teh niso vsi koroški Slovenci volili krajevne liste, marveč so se nekateri odločali pač tudi po drugih in ne zgolj narodnostnih vidikih. Da je temu tako, je pokazala tudi mogočna demonstracija 25. oktobra minulega leta, ki jo je s pozivom na vse demokratične sile ne glede na narodnostno in strankarsko pripadnost sklical Solidarnostni komite za pravice koroških Slovencev in je zbrala poleg pomembnega števila nemškega demokratično nastrojenega prebivalstva ogromno množico koroških Slovencev iz vseh strank in iz vseh krajev. Vsi ti dejavniki brez dvoma ne govorijo besedo izolaciji, marveč krepitvi povezave z demokratičnimi silami — tudi večinskega naroda, kar bo treba upoštevati pri vseh naših narodno-političnih odločitvah tudi v bodoče.

Ne moremo se sprijazniti s tem

da bi nas zbrisali s perfidnim trikom preštevanja

Zato koroški Slovenci ne moremo več čakati v nedogled, da se bodo koroške stranke dokopale do vzajemnega reševanja našega vprašanja, kar je trenutno očitno edini koncept vodilne stranke v deželi in državi. To pa pomeni, da ni pripravljenosti za vsaj znosno rešitev, kajti tako ÖVP kot FPÖ poznata le en način reševanja, to je ugotavljanje manjšine, kar v dani koroški stvarnosti dejansko pomeni ugonabljanje manjšine, na katero koroški Slovenci nikdar ne bomo pristali.

Nismo se namreč zato borili proti genocidni politiki nacizma, da bi se sedaj sprijaznili z dejstvom, da se nas s perfidnim mešetarskim trikom preštevanja zbriše z zemlje. Vladna stranka v deželi pa tudi v državi bo morala že najti svoj lastni koncept za rešitev našega vprašanja, če hoče ostati verodostojna, da koroški Slovenci lahko še verujemo v možnost rešitve znotraj države.

V nasprotnem primeru nas nihče ne more več odvrniti od nadaljevanja internacionalizacije našega vprašanja, ki smo jo že sprožili s tem, da smo se obrnili na pomoč na državo matičnega naroda. Temu cilju so služili tudi naši lanski obiski pri zveznem izvršnem svetu in pri zunanjem ministru v Beogradu ter pri izvršnih svetih in republiških konferencah SZDL v posameznih republikah in avtonomnih pokrajinah SFR Jugoslavije.

Ob tej priložnosti smo seznanili vse merodajne dejavnike v Sloveniji in Jugoslaviji o našem težavnem narodnostnem položaju in o naših potrebah ter iznesli našo prošnjo za podporo ob eventualni internacionalizaciji in še posebej tudi prošnjo za pomoč pri izgradnji Kulturnega doma v Celovcu.

S tem pa smo že pri nalogah, ki nas čakajo v novem letu.

Borba za naše pravice ne zahteva le v primeru potrebne internacionalizacije, marveč v vsakem primeru intenzivno informacijo domače, avstrijske in svetovne javnosti o vseh naših problemih. V to svrho bo končno pričel z delom poseben Znanstveni inštitut, ki bo poleg skrbi za informacijo moral služiti tudi s potrebnimi znanstvenimi osnovami za naše politično, kulturno in gospodarsko delo.

Z neposredno predstoječo odločitvijo o končni lokalizaciji za Kulturni dom v Celovcu bodo dane možnosti za takojšnji pričetek njegovega načrtovanja in ostalih pripravljalnih del, predvsem pa za široko propagandistično in nabiralno akcijo za to izredno važno kulturno ustanovo koroških Slovencev.

Ne puščajmo se zavajati od ljudi, ki jim ni za naše narodne interese

Ko z veseljem in zadovoljstvom ugotavljamo, da bo že v prihodnjih tednih pričela poslovati v sodobno urejenih prostorih v svoji lastni novi moderni zgradbi naša osrednja gospodarska ustanova — Zveza slovenskih zadrug, bo tudi na gospodarskem in posebej denarnem in bančnem sektorju dana možnost razširjene in vse bolj učinkovite dejavnosti.

Vse to so v dani težki politični situaciji brez dvoma dokazi učinkovitega prizadevanja vseh naših osrednjih organizacij in ustanov za gospodarsko utrditev in kulturno ter politično osveščanje našega človeka.

To je potrebno poudariti, ker se le preradi večkrat tudi sami vključujemo v zbor nam sovražnih kritikov in v njihovo veselje z njimi vred mahamo po nas samih in vnašamo v lastne vrste nezaupanje in nesoglasje. Ne puščajmo se zavajati od ljudi, ki jim ni za naše narodnostne interese, marveč jim je naša razprtija potrebna za njihovo eksistenčno osnovo! Nasprotno razčistimo raje stvarna medsebojna nesoglasja in opustimo malenkostne osebne preklarije in se tudi v novem letu preko vseh različnih političnih in svetovno nazornih pogledov le še bolj združujmo v akcijsko enotnost za krepitev narodne zavesti in za čim bujnejšo kulturno in vsesplošno rast slovenske narodnostne skupnosti! Tako strnjeni pa se tudi še močneje povezujmo z naprednimi silami večinskega naroda v borbi proti nacionalističnim in neonacističnim in sploh nazadnjaškim tendencam za čim širšo demokratizacijo družbe in s tem posredno hkrati za našo enakopravnost.

dr. Franci Zwitter

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni

23. Slovenski ples

ki bo v soboto 12. januarja 1974 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Tokrat bosta za ples igrala znana in priljubljena

- **Plesni ansambel Francija Puharja** iz RTV Ljubljana s pevkama Majdo Sepe in Sonjo Gaberšček
- Narodnozabavni ansambel **„Dobri znanci"** s sestrami Potočnik

Vstopnice po 35 šil. v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih in v pisarni SPZ ter pri večerni blagajni.

Slovenska prosvetna zveza

Pregled in ocena prizadevanj

v korist slovenske narodne skupnosti v Italiji

Pred iztekom starega leta je imel glavni odbor Slovenske kulturnogospodarske zveze v Trstu sejo, na kateri je pregledal in ocenil delo te osrednje organizacije slovenske narodnostne skupnosti v Italiji tekom enega leta po zadnjem občnem zboru. Pri tem je predsednik Race obširno prikazal posamezne sklepe in ukrepe, ki jih je SKGZ podvzela za zaščito slovenske narodnostne skupnosti.

V ospredje svojih izvajanj je postavil napore za akcijsko enotnost Slovencev, ko se je SKGZ trudila, da bi navezala stike z vsemi strankami, v katerih Slovenci delujejo. Toda šele v zadnjem času je opaziti tako pripravljenost in zato je bilo sklenjeno, da mora biti takoj ukrenjeno vse potrebno, da pride do dogovora, kakšne akcije bodo te sile podvzele v zvezi z zahtevami Slovencev.

Glede sprejetja zakonskih ukrepov za enakopravno zaščito je napravila SKGZ velik korak naprej, ko je po ustanovitvi posebnega referata za zakonodaje sposobna, da sledi in vpliva na sprejemanje zakonov na deželni ravni. Pač pa bo morala SKGZ — kakor je menil predsednik Race — razmišljati o podobnih pobudah tudi na državni ravni.

Veliko pozornost so na seji postavili predvideni mednarodni konferenci o manjšinah, ki bo važna in edinstvena priložnost, „da pokažemo svetu naš položaj". V okviru priprav na to konferenco bo SKGZ iskala dogovor še z drugimi slovenskimi organizacijami v Italiji, prav tako pa tudi s koroškimi Slovenci. V tej zvezi je bil sprejet sklep, da se bo SKGZ do skrajnosti angažirala, da bo prispevala vse kar more, da bo konferenca o manjšinah izpadla v čimvečjo korist slovenske narodnostne skupnosti, kateri je bila tudi namenjena.

Na seji so razpravljali še o raznih perečih vprašanjih, ki slej ko prej tarejo Slovence v Italiji. Med drugim so pozitivno ocenili pred nedavnim sprejeti zakon o slovenski šoli, hkrati pa opozorili tudi na razne pomanjkljivosti tega zakona. Nadaljevali bodo odločno akcijo za ustanovitev industrijskega strokovnega zavoda in za publikacijo Glasbene šole, v Gorici pa bo glavna skrb veljala gradnji Kulturnega doma.

Prav tako kratko pred koncem leta je imela občni zbor tudi tržaška Slovenska prosvetna zveza. Na svojem zboru v Sovodnjah so slovenski prosvetaši razgrnili zelo pestro in bogato podobo prosvetne dejavnosti na Tržaškem in Goriškem, pa tudi v Benečiji, kjer je boj za ohranitev slovenske besede še posebno trd. Na ta boj je v svojem pozdravnem govoru opozoril tudi predsednik naše SPZ Hanzi Weiss, ki je dejal, da je ta boj sicer težak, ob vztrajnem delu pa vendarle obrodi tudi sadove. Tržaški SPZ se je ob tej priložnosti zahvalil za solidarnost, ki jo je skupaj s svojimi društvi izpričala do koroških Slovencev v njihovem boju ter izrazil željo po še tesnejšem sodelovanju med slovenskimi prosvetnimi organizacijami v Italiji in na Koroškem.

GRUSSBOTSCHAFT

Was die Menschen in diesen besinnlichen Tagen ganz besonders ersehnen, ist eine glückliche Zukunft, getragen vom Geist der Gemeinsamkeit und Verständigungsbereitschaft.

Zurückschauend können wir alle feststellen, daß über gemeinsame Arbeit in den letzten Jahrzehnten erfolgreich eine demokratische Gemeinschaft und gefestigte Heimat gestaltet werden konnte. Auch das abgelaufene Jahr hat vielfache Belastungen beinhaltet, die aber doch über solidarisches Wirken erfolgreich bewältigt wurden.

Nun zeichnen sich im weltweiten Bereich Entwicklungen ab, die auch unsere Republik und ihre Mitbürger vor schwierige Probleme stellen. Jeder einzelne Mitbürger muß also erkennen, daß weltpolitische und weltwirtschaftliche Spannungsfelder ihre unmittelbare Auswirkung auch auf die Entwicklung unserer demokratischen Gemeinschaft und die Existenzen jedes einzelnen in unserem Lande haben und wir uns von dem Gedanken freimachen müssen, auf „einer Insel der Seligen" leben zu können. Es gilt vielmehr sich neuerdings, wie in so manchen zurückliegenden Perioden unserer jüngeren Geschichte bewußt zu sein, daß nur das Zusammenstehen aller, die Zurückstellung egoistischer Motive, also die Kraft der Solidarität imstande ist, Krisenerscheinungen zu überwinden, die Probleme der Gegenwart zu meistern, um eine friedliche Zukunft sicherzustellen.

Eine wichtige Voraussetzung hiefür ist es, die Bereitschaft für ein friedliches Zusammenleben in der engeren Heimat zu vertiefen. Die Unruhe in aller Welt soll uns noch mehr zusammenrücken lassen und unser Verständnis für die Emfindungen und Bedürfnisse der Mitbürger stärken.

Wenn das gegenseitige Vertrauen unsere Arbeit bestimmt, wenn wir das Gemeinsame suchen und das Trennende meiden, werden wir auch künftighin befähigt sein, allen Landsleuten eine glückliche Zukunft in einem friedlichen Kärnten zu sichern. Dieser Leitgedanke möge unser Denken und Handeln auch im neuen Jahr bestimmen.

Indem ich allen Bürgern für die in vielen Jahren geübte Mitarbeit und das gezeigte Vertrauen Dank sage, entbiete ich allen Kärntner Landsleuten meine besten Wünsche für ein glückliches Neues Jahr.

Hans Sima
Landeshauptmann von Kärnten

Praznične želje Koroške SPÖ

V razglasu, ki ga je objavila koroška SPÖ za božične in novoletne praznike, je glede manjšinske politike povedano naslednje:

„V manjšinski politiki smo si kot stranka osvojili nazaj svobodo gibanja. Izhajajoč iz obveznosti, da je treba storiti kaj za vse Korošce, da nas bo lahko volila večina Koroščev, smatramo za potrebno usmerjati svoje odločitve predvsem po mnenju koroških ljudi. Seveda upoštevamo pri tem, po merilih danih možnosti, v strankinem programu zapisane cilje."

Razglas, ki sta ga podpisala predsednik koroške SPÖ Wagner in tajnik Tratter, se zaključuje z ugotovitvijo, da je SPÖ „za ljudi in torej v prvi vrsti služi ljudem".

Ob teh ugotovitvah, ki niso ravno dokaz jasne in načelne usmeritve — vsaj kolikor gre za manjšinsko politiko — samo upamo, da SPÖ svojih odločitev ne bo usmerjala po mnenju tistih ljudi, katerih „koroštvo" pozna in prizna le eno zvrst Koroščev, Nemce.

Orkester uglašen

Komaj je koroški deželni glavar — tega je dober teden dni — ustanovil „slovenski" urad za informacije, svetovanje in kulturne zadeve pri deželni vladi, že se je vznemirila odgovorna javnost ali kar se pač za tako smatra. „To je samovoljen ukrep, ki bo znova sprožil občutke negotovosti" na Koroškem.

Dan po glavarjevem dekretu se je oglasila ljudska stranka (ÖVP) z ostro kritiko odloka, o katerem da deželni glavar v proračunski debati v deželnem zboru, kjer je nastop socialističnega poslanca Hanzija Ogrisa iz Bilčovsa sprožil nič kaj lepo razpravo o slovenski skupnosti, ni črhnil niti besede. „Spričo nejasnega stanja prav v tem vprašanju bi bila potrebna vsaj obravnava v vladnem kolegiju . . . (Sicer pa) naj socialistična stranka in gospod deželni glavar v prihodnje nikar ne pričakujeta, da bomo verjeli njunim izjavam o skupnem sklepanju in ukrepanju v manjšinskih zadevah," piše v sporočilu za tisk.

Toda ljudske stranke — tako kot svobodnjaške in tudi socialistične — na tak ali drugačen način, kot celote ali kot posameznikov ni mogoče izključiti iz zmeraj dobro uglašenega koncerta koroških nemških nacionalistov, čeprav načelno vse podpirajo uresničevanje varstvenih določil za manjšino, v praksi pa usklajeno izpodbijajo celovite rešitve v korist manjšine.

Zato ni mogoče mimo dirigenta — Heimatdiensta — ki je takoj odprl svojo partituro. Na občnem zboru 12. decembra je bilo ugotovljeno, da ima KHD za seboj izredno uspešno in dogodkov polno leto: Heimatdienst je dokazal posebno v boju zoper zakon o dvojezičnih napisih, da je legitimiran govoriti v imenu vseh Koroščev, kadar gre za manjšinska vprašanja.

V imenu tega pooblastila, ki se že od leta 1957 potrjuje za polnoveljavno, postavlja Kärntner Heimatdienst tudi v zadevi kulturnega referata svoj program za akcijo:

— ustanovitev urada je neupravičena, ker posega čez okvire državne pogodbe,

— urad utegne biti izrabljen v prvi vrsti za slovensko nacionalno namene,

— z vso močjo se je treba zavzeti za demokratično izvedeno ugotovitev (preštevanje) manjšine.

Teden dni pozneje so se na okrajni konferenci socialistične stranke v Beljaku oglasili delegati z zahtevo, da strankino vodstvo nikakor ne sme molče preko takih postopkov, kakor je dekret glavarja Sime, in dobili zadoščenje: koroška SPÖ odklanja sleherno odgovornost za tako samovoljo kot je ustanovitev slovenskega kulturnega referata.

Orkester je uglašen.

Zahteva, ki jo je izrekel med proračunsko debato poslanec Ogris v imenu vse slovenske skupnosti, ne le kot socialistični zastopnik, seveda ni nič novega in zato prav nič takega, kar bi smelo kogarkoli na Koroškem presenetiti. 11. oktobra 1955 sta po podpisu državne pogodbe Narodni svet in Zveza slovenskih organizacij sestavila slovenski nacionalni program, izhajajoč iz določil državne pogodbe in drugih ustavnih aktov druge republike in ga v obliki memoranduma poslali zvezni vladi. V tem, slejkoprej neizpolnjenem seznamu zakonitih pravic Slovencev v Avstriji, je na podlagi četrtega odstavka sedmega člena zapisana tudi zahteva po ustanovitvi oddelka za ljudsko prosveto (Volksbildungsreferat) pri koroški deželni vladi. Med mnogimi, bistvenimi in doslej neizpolnjenimi obveznostmi Avstrije do Slovencev pomeni pravzaprav le drobec celote. Čeprav pomeni sklep deželnega glavarja nadaljevanje neustrezne politike postopnosti, nasprotno sodobnim načelom manjšinske politike, so ga koroški Slovenci vendarle pozdravili. Toliko teže pa seveda razumejo razburjenje, tisti zlohotni nemir, ki ga nekateri na Koroškem že spet napovedujejo, nemir, ki poraja strah, iz strahu „prastrah", ki prenapne čustva in tako naprej. Kot jeseni 1972, saj se spominjamo.

Tu ne pomagajo zagotovila, da vladajoča stranka nima nič proti novemu uradu, da nasprotuje le glavarjevi metodi in da bi tak urad tako ali tako, prej ali slej ustanovili. Izkušnje kažejo drugače. Na Koroškem, kjer se lahko neka organizacija baha, da ni podrla samo toliko in toliko nap'.sov, temveč izpodnesla v parlamentu sprejet zakon, so po preizkušnjah iz preteklosti logično znova zastavlja vprašanje veljave zakonite oblasti.

Nezakonita oblast nemških nacionalistov na Koroškem, ki se ji parlamentarne stranke nemočno podrejajo, ne ogroža le manjšine, temveč tudi demokratično uroditov Avstrije. Resnica je namreč, da „mora biti ljudstvo, ki hoče biti svobodno, dovolj močno, da prizna pravice tudi drugim", čeprav tega nekateri na Koroškem, ki se štejejo za demokrate, iz ne tako zapletene logike dogajanja v deželi še niso razbrali.

Jaka Štular
(Delo, Ljubljana, 21. 12. 1973)

PO ŠIROKEM SVETU

ŽENEVA. — V dneh pred božičnimi prazniki se je v Palači narodov v Ženevi sestala konferenca o miru na Bližnjem vzhodu. Uvodni del konference je obsegal le nekaj sej, vendar so v mednarodni javnosti že to zabeležili kot izredno pomemben korak naprej. Saj so konferenco označili za „zgodovinsko", za „enkratno priložnost za mir" in za „velik preobrat", glavni tajnik OZN Waldheim pa jo je razglasil celo za najpomembnejšo mednarodno konferenco po drugi svetovni vojni sploh. Udeleženci uvodnega dela konference so se po omenjenih sejah spet razšli, v Ženevi pa so ostali njihovi zastopniki, ki bodo nadaljevali delo v posebnih odborih in komisijah, kjer naj bi dosegli konkretne osnove za miroljubno rešitev že tako dolgo perečega in nevarno zaostrenega položaja na Bližnjem vzhodu.

JESENICE. — Na poslopju železniške postaje na Jesenicah ter v Podkorenu so prejšnji mesec odkrili spominski plošči borcem za severno mejo v letih 1918—19. Na slovesnosti so se spomnili dogodkov pred 55 leti. Ob tej priložnosti je bilo tudi poudarjeno, da je del slovenskega življa ostal onstran meje, kjer „zaradi nedoslednosti avstrijske vlade še vedno ne more uživati svojih narodnostnih pravic".

TRST. — Deželno vodstvo socialistične stranke Italije je na nedavni seji v Vidmu sklenilo ustanoviti deželno slovensko komisijo, v kateri bosta po dva slovenska predstavnika stranke iz tržaške, goriške in videmske federacije, načeloval pa ji bo član deželnega vodstva Branko Pahor. S tem sklepom — kakor je zapisal Primorski dnevnik — je socialistična stranka na uraden način ponovno podčrtala svojo načelno stališče, da je treba slovensko problematiko obravnavati enotno na deželni ravni, brez razlik glede pokrajine, v kateri bivajo pripadniki slovenske narodnostne skupnosti. O položaju Slovencev pa sta razpravljali tudi pokrajinski tržaški vodstvi socialistov in komunistov. Proučili so številna nerešena vprašanja ter podčrtali nujnost po enotni akciji za globalno priznanje pravic Slovencev v Italiji.

MOSKVA. — Moskovska „Pravda" je pred nedavnim ostro kritizirala prizadevanja določenih zahodnoevropskih krogov, da bi v okviru EGS ustanovili nov vojaški blok. Glasilo sovjetske KP je opozorilo, da zamisel ni nova, saj so jo sprožili že leta 1954, zdaj, v novih pogojih pa so jo spet obudili. Protagonisti „obrambne zveze" Zahodne Evrope se razkrivajo kot nasprotniki kolektivne varnosti in evropskega sodelovanja, je zapisala „Pravda".

LJUBLJANA. — Na seji ožjega vodstva ZK in SZDL Slovenije so sprejeli vrsto sklepov v zvezi s pripravami na volitve, ki bodo letos. Te volitve bodo, kakor so poudarili na seji, izredno zahtevna naloga že zato, ker se bodo razlikovale od vseh prejšnjih: z njimi bo prvič uresničen delegatski način izvrševanja oblasti, katerega neposredni nosilci so delavski razred in delovni ljudje.

PARIZ. — Leto dni po podpisu mirovnega sporazuma je posebni svetovalec južnovietnamske vlade Le Duc Tho ugotovil, da je položaj v Južnem Vietnamu zelo resen, kajti saigonska vlada ne spoštuje niti enega od določil tega dokumenta. Zato vojna v Vietnamu še vedno traja in na obeh straneh je veliko žrtev.

BEOGRAD. — V Beogradu je bilo v drugi polovici decembra 20. redno zasedanje jugoslovansko-italijanskega mešanega odbora za manjšinska vprašanja. V zaključnem poročilu je rečeno, da je mešani odbor v obsežni in izčrpni razpravi proučil vprašanja, ki zanimajo obe etnični skupini — slovensko v Italiji in italijansko v Jugoslaviji. Pri tem so igrala važno vlogo predvsem vprašanja uporabe jezika, pravičnega zastopstva, svobodnega razvoja na kulturnem in gospodarskem področju, financiranja ustanov etničnih skupin itd.

BUENOS AIRES. — V času od 21. do 23. februarja bo v Ciudad Mexicu „srečanje obeh Amerik", ki bo nudilo priložnost za sklenitev dogovora o temeljiti reformi medameriškega sistema ter o novi vsebini sodelovanja med Latinsko Ameriko in Združenimi državami Amerike. Latinskoameriške države so vladi v Washingtonu že jasno povedale, da morajo biti odnosi postavljeni na povsem nove osnove. Pa tudi ameriški zunanji minister Kissinger je — očitno pod vtisom zahtev Latinske Amerike — napovedal, da so ZDA pripravljene odpovedati se pokroviteljski politiki nad južnimi sosedami in da se bodo zavzele za novo zrelo skupnost držav, utemeljeno na spoštovanju vzajemnih koristi.

„Koroški kulturni dnevi"

pomembna znanstvena in kulturna ustanova koroških Slovencev

Ne samo po številu predavanj, pri katerih so močno prevladovali naši domači referenti, marveč še posebno po odmevnosti, saj so pritegnili na stotine ljudi iz vseh predelov južne Koroške, so nedavni 5. Koroški kulturni dnevi zelo prepričljivo pokazali, da je to pomembna znanstvena in kulturna ustanova koroških Slovencev. Kot taka pa se brez dvoma povsem enakovredno uvršča med najbolj uspele in reprezentantne manifestacije duhovnega življenja Koroške.

Pomembnost Koroških kulturnih dnevov je v otvoritvenem govoru naglasil tudi višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik, ki je med udeleženci posebej pozdravil jugoslovanskega generalnega konzula v Celovcu Bojana Lubeja, referenta za manjšinska vprašanja pri deželni vladi dr. Gerharda Baumanna, predstavnika ljubljanske univerze prodekana prof dr. Vasilija Melika ter predsednika Avstrijske lige za človekove pravice bivšega deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga. Ob tej priložnosti se je kratko dotaknil tudi novega slovenskega kulturnega referata pri deželni vladi ter dejal, da bo treba skupno ugotoviti stanje in potrebe ter določiti prioritete, pri čemer da bo kot vodja oddelka lahko uspešno opravljal svoje delo le tedaj, če bo imel zaupanje in podporo koroških Slovencev in njihovih organizacij.

V zanimivih predavanjih so referenti obravnavali najrazličnejša narodnostna, gospodarska, jezikovna, umetniška in zgodovinska vprašanja (o posameznih predavanjih obširneje poročamo na 5. strani današnje številke — op. ured.), pa tudi v diskusiji so bile iznešene številne tehtne ugotovitve. Posebno živahno se je v razpravo vključila mlajša generacija koroških slovenskih izobražencev, ki je s tem pokazala, da zelo prizadeto in tudi kritično spremlja razvoj v deželi.

V okviru 5. Koroških kulturnih dnevov je bila prikazana zanimiva razstava o kmečkih puntih na Slovenskem, ki v izbrani besedi in zlasti v sliki dokumentira nastanek in potek znamenitega puntarskega gibanja v zgodovini slovenskega naroda. Razstava, ki je bila najprej prikazana v Ljubljani in potem še v drugih krajih Slovenije, je prikazala pet najpomembnejših kmečkih uporov — od koroškega leta 1478 pa do tolminskega leta 1713 — katerih najvažnejša komponenta je bila ta, kakor je na otvoritvi uvodno dejal prof. Bogo Grafenauer, da je prvič v zgodovini ljudstvo samo vzelo usodo v svoje roke in šlo v boj za svoje pravice. Druga prireditev v okviru Kulturnih dnevov pa je bil literarni večer, na katerem so brali iz svojih del znani slovenski književniki Mira Mihelič, Branko Hofman, Tone Pavček in Jože Šmit.

Novost v tem okviru in nedvomno efekten zaključek 5. Koroških kulturnih dnevov je bila sobotna podijska diskusija o temi „25 let deklaracije človekovih pravic — ideja in koroška resničnost". Že dejstvo, da so poslušalci napolnili veliko dvorano delavske zbornice, dovolj prepričljivo govori o zanimanju za to razpravo. Pod vodstvom dr. Janka Zerzerja so diskutirali: dr. Pavel Apovnik, podpredsednik ZSO; deželni poslanec Josef Guttenbrunner, poslevodeči predsednik deželnega šolskega sveta; dr. Walter Jambor, publicist in predsednik Avstrijskega nacionalnega inštituta na Dunaju; univ. prof. dr. Stanko Pererin, izvedenec za mednarodno pravo v Ljubljani; prof. dr. Karl Stuhlpfarrer, zgodovinar na Dunaju; Jaka Štular, novinar v Ljubljani, dvorni svetnik dr. Ralf Unkart, šef ustavne službe urada koroške deželne vlade; dr. Reginald Vospernik, podpredsednik NSKS. Razprava, o katere poteku v tem sestavku ni mogoče podrobneje poročati, je zelo jasno pokazala, da bo tudi in še posebej na Koroškem še dolga pot do resničnega spoštovanja načel, ki jih vsebuje pred 25 leti sprejeta deklaracija o človekovih pravicah.

Dr. Pavel Apovnik

vodja novega urada pri deželni vladi

Z dekretom deželnega glavarja Sime je bil vladni svetnik dr. Pavel Apovnik z veljavnostjo od 1. januarja 1974 imenovan za vodjo urada za svetovanje, informacije, kulturne potrebe in ljudsko prosveto za slovensko narodnostno skupnost na Koroškem, ki je bil ustanovljen v okviru oddelka 5 (kultura) urada koroške deželne vlade.

Vodji pravkar ustanovljenega referata, ki bo svoje nove dolžnosti prevzel predvidoma tekom tega meseca, čestitamo k imenovanju ter mu želimo, da bi na svojem odgovornem položaju lahko razvijal plodno delo za procvit kulturne dejavnosti koroških Slovencev in za ohranitev njihove samobitnosti, s tem pa tudi za utrjevanje enakopravnega sodelovanja in mirnega sožitja obeh narodov v deželi.

Dr. Pavlu Apovniku pa hkrati čestitamo tudi k napredovanju na službenem položaju, ko je s 1. januarjem 1974 postal višji vladni svetnik!

Oživljanje nacizma

bremeni odnose med sosednimi državami

V interesu miru v tem tako občutljivem delu Evrope, v interesu čim hitrejšega ustvarjanja pogojev za obnovo in mirno socialistično graditev ter za poglabljanje prijateljstva in vezi z narodi in demokratičnimi silami sosednjih držav je nova Jugoslavija s svoje strani sprejela mednarodne pogodbe in sporazume, ki garantirajo sedanje meje, nudijo osnovno zaščito našim manjšinam v Italiji in Avstriji ter ustvarjajo pogoje za enakopravno sodelovanje in nadaljnji razvoj medsebojnih odnosov.

Tako je ugotovil na nedavni proslavi 30. obletnice ustanovitve IX. korpusa NOV in POJ v Lipici predsednik republiške skupščine SR Slovenije Sergej Kraigher. Pri tem pa je poudaril, da se igra imperialističnih sil na mejah Jugoslavije ter v Avstriji in Italiji s tem ni končala, ampak se je nadaljevala ves čas po vojni z različno intenzivnostjo in v različnih oblikah v skladu z razvojem mednarodnih političnih odnosov.

Ta igra se nadaljuje tudi danes, je naglasil predsednik Kraigher. Sile fašizma in nacizma kot glavni čeprav ne edini nosilci iredentizma ter velikonemškega revanšizma so v tem času zopet dvignile glavo. To sicer ni moglo zavreti v splošnem ugodnega razvoja odnosov s sosednjimi državami, vendar jih po nepotrebnem obremenjuje s hipotekami, ki tako kot v preteklosti lahko ustvarjajo samo nezaupanje in sovraštvo in ki hromijo protinacistične in protifašistične demokratične sile v teh državah.

„Prav zato tudi skrbno spremljamo oživljanje delovanja fašističnih in nacističnih sil in njihove ideologije onstran naših meja ter ponašanje vseh drugih protidemokratičnih avtoritarnih sil," je dejal predsednik Kraigher. Opozoril je, da avstrijska in italijanska vlada, razen dvosmiselnih in splošnih izjav, nista dali konkretnih odgovorov na konkretne predloge in pobude Slovenije oz. Jugoslavije za ureditev odprtih problemov, ter napovedal, da bosta skupščina oziroma izvršni svet ob ustreznem času obvestila javnost o vseh teh vprašanjih.

Čistokrvnost „nemške" Koroške

tudi že v zgodovini na trhlih nogah

Tiskovni proizvodi nemških nacionalcev, kot so „Ruf der Heimat" in „Landsmannschaft", so za splošno javnost takorekoč nedostopni, ker jih ne moreš kupiti v javni prodaji. Tako so neke vrste „tajni listi" in na tak način tudi laže kuhajo svojo godljo za svoje člane. Slovenska stran, ki ji v znani „naklonjenosti" precej izdatno posvečajo svoje stolpce, pa tako skoraj nima možnosti, da bi vsaj izvedela, kdaj so spet zapisali: „Unsere Feststellungen sind unwidersprochen geblieben!".

Le tu in tam se posreči, dobiti v roke tak „tajni" proizvod. V oktobrski številki vprašuje „Ruf der Heimat", ali je bil „cesar Arnulf Koroški nezakonski sin Slovenke?". Naj bo list pomirjen: prav gotovo je tako! Sicer Slovenci nimamo nobenega povoda, tepsti se za razne „plavokrvce", vendar je tako, da „Conversio Bagoariorum et Carantanorum" točno razlikuje med Bavarci in Karantanci ter uporablja oba izraza kot jasna etnična pojma. Če je bila Arnulfova mati po doslej znanih virih „Karantanka, v sorodu z bavarskimi plemiči", potem to pomeni, da ni bila Bavarka, da je bila Slovenka, a v sorodu z bavarskimi plemiči. Torej je bila njena slovenska plemenita družina v sorodniški povezavi z bavarskimi plemiči. Nič čudnega, saj vemo, da so v 8. stoletju Karantanci (= Slovenci) še imeli svoje samostojne kneze in plemiče, saj se je karantanska neodvisnost končala šele v petdesetih letih 8. stoletja; Slovenci pa so tudi še pod Bavarci in Franki imeli svoje plemiče in kljub vsemu še nekaj samouprave.

Naštevanje Vzhodnih Germanov, Keltoromanov in nekih čudnih „Wendov" (debata o tem nazivu je že dolgo zaključena in celo Wilhelm Neumann v svojem delu „Wirklichkeit und Idee des windischen Erzherzogtums Kärnten, 1961", pravi, da Koroška ni bila nemška) ter drugih tvorcev vedno spet stupidno štrapacirane samo „für Südkärnten typische Gemenglage" za čas po prihodu Slovenov v alpske pokrajine in s tem tudi na Koroško, prav nič ni zanimivo.

Bolj zanimivo je, da so morali ali si je moral prevesti hajmatrufovski gospod „Igel" itak v nemščini pisan članek v „Slovenskem vestniku" z dne 19. 1. 1973 šele v nemščino. Menda je šlo za težko prebavljivo nemščino?

Vendar so tudi take trditve nazoren primer za neverodostojnost gotovih ljudi. Kaj hoče s smešno trditvijo, da se vojvoda Bernard nikoli ni posluževal slovenskega jezika? Dne 1. maja 1227 je prišel Ulrich Liechtensteinski v spremstvu drugih vitezov do koroške deželne meje pri Vratih ob Ziljici, oblečen kot „gospa Venera". Nasproti pa je šel „gospej Veneri", da jo pozdravi, koroški vojvoda Bernard, ki ga je spremljalo več kot 100 vitezov. Pozdrav se je glasil: „Buge waz primi, kraljeva Venus"! Poročilo o tem pozdravu koroškega vojvode in njegovih vitezov je zapisal sam Ulrich Liechtensteinski v nemški pesmi.

O cesarju Maksimilijanu I. pa je znano, da je znal en slovanski jezik. Ker se ni le večkrat zadrževal v Št. Vidu ob Glini in na Humberku, temveč je v svojih mladih letih živel nekaj časa na bekštanjskem gradu, se domneva, da je bil ta slovanski jezik pač slovenščina.

Julija Cezarja, Napoleona in Anthonyja Edena pa pustimo glede znanja slovenščine raje ob strani, sicer zaidemo do Adama in Eve. Zadostuje, če ugotovimo, da so tako sedanji predsednik koroških „Abwehrkämpferjev" kot predsednik „Windischerjev" in predsednik „Landsmannschaft" ne samo zasilno zmožni slovenščine, temveč so se je tudi v višjih šolah (ni znano, kdo jih je k temu silil!) tako učili in naučili, da so dobili sposobnostna spričevala kot učitelji tega jezika, te lepe naše slovenščine.

R. Vouk

TONE SVETINA 209

UKANA

TRETJA KNJIGA

V zadnji hiši zaselka, kjer sta dekleti prenočili, so se ustavili. Pogostili sta ga z vsem, kar sta prinesli s seboj. Jedel je in pripovedoval, kaj vse je doživel, odkar so se razšli. Seveda si je moral ogledati tudi zavoj. Mama mu je sama sešila nekaj perila, sestri pa sta mu spletli za zimo nekaj parov volnenih nogavic in volneno kapo za čez ušesa, kakršno je imel včasih, ko sta z očetom v mesečini hodila čakat lisico in zajca.

„Zdaj lahko zamete," je rekel.

Zelo rad je imel sestri, ki sta bili obe starejši od njega. Razvajali sta ga, ko je rastel. Gugali sta ga v kocu, naučili sta ga plavanja in vsak večer sta mu — zdaj ena, zdaj druga — brali ali pripovedovali pravljice. V hišo so vedno prihajali ljudje — k očetu lovci, k mami ženske, ki jim je šivala, dekleta pa k sestram. On pa je poslušal kje potuhnjen — navadno se je delal, da spi, za pečjo. Fantazija se mu je širila. Potem je bral in bral in tudi učil se je zlahka. Župnik je rekel materi, naj bi postal misijonar. Najprej mu je bilo to kar všeč, zakaj Afrika je bila za doraščajočega dečka vabljiva dežela. Od cerkvenih zadev ga je odvrnil stari urar, ki ga je dražil: „Ali boš res svinjar, ki boš ljudi spreobračal?" Potem pa se mu je cerkev kmalu zamerila, mnogo bolj ga je mikal lov, rad je imel vode in gozdove.

Obujali so spomine. Zdaj ga je dražila sestra:

„Vidiš, silili smo te, da bi postal misijonar, zdaj pa si komisar in prav tako spreobračaš ljudi."

Ves večer in še polovico naslednjega dne so obujali spomine. Pokalo je čedalje bliže. Zato sta se dekleti odločili, da odideta v dolino.

Pospremil ju je.

„Mama zmeraj moli zate in pravi, da moraš ostati živ, če je bog v nebesih."

Mati je mnogo mislila nanj in on prav tako nanjo, posebno v pustih jesenskih dneh, ko se je bližal njegov rojstni dan — takrat se ga je polaščalo domotožje in čudno, otožno hrepenenje.

Na križišču steza sredi bukovega gozda so se poslovili. Dolgo je gledal za njima, dokler nista izginili za sivimi debli.

Potem je bil sam. Napotil se je nazaj proti gori, kjer je zamolkel grom naznanjal, da se brigada bori. Zdaj, ko je sestra odšla, ga je začel dramiti klic življenja, o katerem dotlej ni dosti razmišljal. Nenadoma se je počutil osamljen in nebogljen, kljub puški in torbi nabojev. Tu ga obkrožata sama grobost in smrt kot voda brodolomce... Zelo rad bi odšel z njo in videl mater. Dvakrat je bil z brigado v bližini doma, pa nikoli ni šel domov. Ni jih maral izpostavljati nevarnosti. Bolehna mati ne bi prenesla ne zapora ne taborišča. Zavoljo nje je bil odšel — kot mnogi drugi zaradi staršev — v nemško delovno službo, ko so ga mobilizirali.

Šel je skozi gozd, kjer je v pišu vetra vršalo odpadajoče listje in drgetalo vejevje.

„Zakaj me obiskuje žalost vsako leto prav v dnevih mojega rojstva? Ali sem jo prinesel na svet z materinim mlekom?" Rahla tesnoba ga je obšla in krepkeje je stisnil puško. Z materjo sta se vedno sporazumevala brez besed, tudi na daljavo. Čutila je, kaj se dogaja z njim, pomagala mu je, kadar je preživljal hudo uro. Vedno sta slutila, kdaj je komu hudo in je potreben pomoči. Sestra je povedala, da se je mati tisto noč, ko je bil ranjen, prebudila in ga videla v krvi. Dobili so pismo in poslala jo je na pot, da se prepriča, kaj je z njim. Materina skrb ga je ganila. Kaj vse je napravila in kaj vse počela zanj... Vedno sta si bila najbližja. Zazdelo se mu je, da vse, kar čuti dobrega v sebi, izhaja od nje. Nikoli ni položila roke nanj, nikoli ni slišal od nje grobe besede in ne očitanja. Ne od nje in ne od očeta.

„Če imam rad ljudi in če verujem v človeka, je to zavoljo nje. Naučila me je, kako je treba prenašati bolečino molče in ne kazati svetu svojih čustev; kako vztrajati v upanju, da pride za vsako nočjo dan in za dežjem sonce."

Če ga je mati naučila spoštovati človeka, se je od očeta lovca naučil ljubiti naravo, samoto in gozd.

Nenadoma se je sredi gozda zavedel, da je mladost minila in da se vse tisto lepo ne povrne nikoli več...

Pod večer se je vrnil v bataljon. Orlovu je povedal, da je imel obisk, in mu dal na mizo prepustnico. Orlov jo je pogledal, jo zmečkal in vrgel v kot.

„Če bi jaz odrejal, ne bi šel nikamor! Nihče s položajev!"

„Dobro, da ti ne odrejaš!" je dejal Vojko in se poslovil.

Primoža je dobil v jarku. Čistil je strojnico. Dejal je, da so odbili dva napada Nemcev in zavrnili celo tanke. Vojko pa je povedal, kdo ga je obiskal, in mu izročil pozdrave. Odvezal je nahrbtnik in položil pred Primoža novo flanelasto srajco, gate in nogavice. Primož ni imel nikogar več, ki bi mu kaj poslal za zimo.

Dobro je imeti prijatelja, ki se zaneseš nanj: Vojko ga bo izvlekel ranjenega iz ognja, če bo treba, in ga tudi

Obračun in novi načrti

slovenskih planincev na Koroškem

V soboto 22. decembra so imeli slovenski planinci v Celovcu svoj redni občni zbor, katerega se je kot gost udeležil tudi predstavnik Planinske zveze Slovenije tov. Franjo Klojčnik; slovenski planinski društvi v Trstu in Gorici pa sta poslali brzojavne čestitke.

V delovnem poročilu je predsednik Lubo Urbajs poudaril, da je bilo društveno delovanje v dobi od zadnjega občnega zbora zelo živahno. Slovenski planinci so se povzpeli na šest vrhov „poti prijateljstva" in še na nadaljnjih 8 vrhov v Karnijskih in Julijskih Alpah, Karavankah in Visokih Turah. Glede planinskih izletov je predsednik kritično priznal, da so pri tej dejavnosti uspeli pritegniti le omejen krog ljudi, ki stalno hodijo v gore, medtem ko večine članov niso znali zajeti. Zaradi tega je vodstvo organizacije sklenilo, da bo v prihodnje prirejalo izlete tudi v bližnje kraje oziroma na lažje dostopne vrhove, tako da bo društvo lahko zajelo širši krog naših planincev.

Poleg planinarenja so se člani SPD tudi narodno politično udejstvovali. Spomladi leta 1971 so v pogorju Jepe markirali planinske poti. Vse markacije oz. dvojezične oznake, razen tistih, ki so jih namestili v „firštovem" ozemlju, še danes obstoje in so tako edini dvojezični „krajevni napisi" na Koroškem. To dejstvo dokazuje, da je koroška planinska javnost tolerantnejša od ostalih Koroščev, ki so dobro leto kasneje uničili oz. odstranili vse takrat postavljene uradne dvojezične krajevne napise. Predsednik je omenil tudi požrtvovalnost dežurnikov — lansko leto jih je bilo 12 — ki delajo ob koncu tedna in praznikih službo v „Koči nad Arihovo pečjo".

V okviru občnega zbora so slovenski planinci obhajali kar dva jubileja: 20-letnico Slovenskega planinskega društva v Celovcu in 75-letnico podpredsednika SPD in gospodarja prve slovenske zamejske planinske postojanke „Koče nad Arihovo pečjo", Jožka Miklavčiča. Za življenjski jubilej so mu planinci poklonili barvno sliko, ki ga prikazuje v njegovih ljubljenih gorah.

V zvezi z jubilejem društva je tov. Urbajs orisal zgodovino nastanka in delovanja SPD v Celovcu. Med drugim je povedal, da je tudi Planinska zveza Slovenije lansko leto praznovala 80-letnico ustanovitve SPD v Ljubljani, iz katerega izhaja tudi naša planinska organizacija in sicer preko Ziljske oz. Koroške podružnice SPD, ustanovljeni leta 1900 oz. 1907. Največja pridobitev SPD v Celovcu je bila vsekakor izgradnja slovenske planinske postojanke na Bleščeči.

Vse to, kar so do danes ustvarili, je treba pripisati idealizmu in požrtvovalnosti slovenskih planincev na Koroškem, ki jim je nagrada za delo to, kar bodo ustvarili spet novega, da bo služilo društvu in plemeniti planinski ideji. Ne čudimo se torej, če slovensko planinsko organizacijo na Koroškem imenujejo — društvo idealistov.

Pri volitvah je bil v glavnem potrjen stari upravni odbor, z izjemo tajniškega mesta, ki ga je prevzela Rezika Iskra.

Ob zaključku občnega zbora je tov. Urbajs predvajal barvne diapozitive o dejavnosti SPD v Celovcu.

Jožko Miklavčič

PETINSEDEMDESETLETNIK

Pred nedavnim (20. decembra) je Jožko Miklavčič p. d. Ščedemnik v Ščedmu pri Št. Jakobu v Rožu obhajal 75-letnico mladosti. Mladosti zaradi tega, ker je njegovo življenje še danes, kljub letom, polno idej in dejanj, ki spominjajo na dejavnost mlade generacije. Na vseh področjih narodno političnega življenja je pokazal odločnost in vztrajnost in s tem lik borca za pravice slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Poleg tega ga odlikuje tudi neizmerna ljubezen do narave, zlasti do gora, katerim se je zapisal z dušo in telesom.

Naš jubilant izvira iz zavedne Oričeve hiše v Gorinčičah. Pozneje se je priženil v Ščedem k Ščedemniku. Ker je bil vedno v prvih vrstah, kjer je šlo za koristi naše narodnostne skupnosti na Koroškem, je po priključitvi Avstrije k nacistični Nemčiji moral tudi on z družino deliti usodo številnih koroških Slovencev v pregnanstvu v tujini. Po končani vojni se je takoj vključil v boj za obnovo uničenih slovenskih ustanov na Koroškem.

V slovenski planinski organizaciji, Slovenskem planinskem društvu, je podpredsednik. Ker je bil pri gradnji planinske koče na Bleščeči med najaktivnejšimi, so mu naši planinci poverili odgovorno nalogo gospodarja prve slovenske zamejske planinske postojanke „Koče nad Arihovo pečjo", katero upravlja z ljubeznijo in požtrvovalnostjo. Pred leti je prejel visoko planinsko priznanje „Zlato značko" za zasluge v planinstvu. Naši planinci pa so svojemu starosti na zadnjem občnem zboru posvetili skromno slavnost in mu poklonili sliko.

Številnim čestitkam se pridružujemo in želimo še mnogo zdravih in srečnih let!

Slovensko kulturno društvo Globasnica vabi na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo, 6. januarja 1974, ob 14.30 uri pri Šoštarju v Globasnici. Gostuje moški zbor „Slava Klavora" iz Maribora.

Prijatelji lepe slovenske pesmi prisrčno vabljeni.

12. januarja bo 23. Slovenski ples

In spet je leto za nami, spet stopamo v novo obdobje v življenju, ki mu pravimo leto. Polno uspehov in zdravja smo si zaželeli, da bi pač vse šlo tako, kot pričakujemo. V dneh med prazniki smo imeli tudi čas za pogled nazaj, kaj je v minulem letu bilo lepo, kaj smo preživeli z bridkostjo, skratka bili so lepi in tudi težki časi.

Koroški Slovenci iz leta v leto doživljamo nova ponižanja in prezir. Kljub temu pa naša srca niso vedno potrta in žalostna. Morda se prav zaradi tega tembolj spominjamo na lepe trenutke, ki smo jih preživeli v minulem letu. Z radostjo obujamo spomine na ure veselega razpoloženja ob različnih priložnostih. Nihče ne bo oporekal, če tu zapišemo, da je eden izmed takih spominov tudi tradicionalni Slovenski ples, ki ga Slovenska prosvetna zveza letos prireja že 23. po vrsti. Da, na Slovenski ples se marsikdo rad spominja in marsikdo že ob zaključku te družabne prireditve v ranih jutranjih urah sprašuje, kdaj bo prihodnji Slovenski ples; marsikatera družba že takrat sklene, da se bo spet srečala na prihodnjem Slovenskem plesu.

Tako mine leto za letom in spet smo tik pred to tradicionalno družabno prireditvijo koroških Slovencev: v soboto 12. januarja bo tako daleč. Z vsega dvojezičnega ozemlja se bodo zbrali naši rojaki, da se srečajo v prijetni družabnosti, da se naplešejo in poveselijo.

Iz vabila v našem listu je razvidno, katera ansambla bosta igrala za ples. To bo plesni ansambel Francija Puharja iz Radiotelevizije v Ljubljani s pevkama Majdo Sepe in Sonjo Gaberšček. Pri tem ansamblu pravzaprav gre za zmanjšano verzijo velikega plesnega orkestra RTV. Sicer pa tu ni treba posebej opisovati ansambla Francija Puharja, saj je pred leti že igral na Slovenskem plesu. S tem bo ugodeno željam številnih ljubiteljev moderne zabavne glasbe, ki so spraševali, kdaj bo spet prišel igrat Franci Puhar. Tudi pevki Sepe in Gaberšček sta na Slovenskem plesu že večkrat sodelovali. Prav tako pa nam tudi ansambel „Dobri znanci" ni tuj. Prav lepo ga imamo v spominu, ko je lani nastopal v Globasnici in s sestrami Potočnik vedril mlado in staro.

Pa kaj bi še pisali. V soboto se bomo itak srečali v prijetni družabnosti na Slovenskem plesu v Celovcu. Priporočamo, da si čimprej preskrbite vstopnice, ki jih dobite pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih od Pliberka do Zahomca, ali pa v pisarni Slovenske prosvetne zveze; seveda pa tudi pri večerni blagajni. Vstopnice lahko rezervirate tudi po telefonu (0 42 22) 32 5 50.

TRIBUNA BRALCEV — TRIBU

To ni iz življenja za življenje!

V Nedelji (16. 12. 1973) je bil objavljen članek „Iz življenja za življenje". Bolj pravilno bi moralo biti zapisano. Iz skisane fantazije — Sramotenje koroškega slovenskega ljudstva!

Iz vašega dopisa, „vzgojiteljica Anica", ki ste mu dali naslov „Užaljena mati", domnevam, da niste poročeni in da nimate otrok. Mati, še tako preprosta, nikoli ni užaljena, ampak zaradi svojih otrok kvečjemu t r p i ter tiho prenaša bolečino — tudi očitek lastnega sina o neprijetnem duhu. Taka mati ni užaljena, ampak žalostna, potrta. To je nizkoten primer „dobrotljive" pisateljice, vzet iz njene bolne fantazije!

Omenjena materina skopost in trma izvirata iz premišljenega obračanja šilingov. Mati ne misli nase, ampak na otroka.

Po velikodušni dobroti postrežnice oživi! Kakšna ironija, zasmehovanje matere — reve! Tam pri kavici vsa srečna zaživi zaradi tolikšne dobrote in modrosti postrežnice. In končno se seveda — terba koroška(!) — pisateljici t e g a članka povrhu še zahvali.

Tako si predstavlja ‚Anica' moralni pouk za naše (po njenem gledanju!) zaostale matere. To je višek moralizirajočega primitivizma. Za tako neumne pa res nihče ne bi smel imeti naše koroške matere!

O članku „Prijeten obisk" velja isto: ne izmišljajte si takih abotnosti! Katera gospa Milavčeva pa bo že povedala svoji znanki, da u p a na dediščino tega neprijetnega strica.

Že samo to je dokaz, da v svojih naukih za lase privlečete nekaj, česar v življenju ni. In potem še svetujete, naj človek neprijetne resnice drugemu ne pove v obraz. To je huda vzgojna napaka, ki jo tu svetujete kot moralno načelo! Ali še niste slišali kaj o ljudskem pregovoru: Boljša prva zamera kakor druga?

Zdaj pa še nasvet za oba gospoda urednika Nedelje: Zdravo in primerno branje dobite v Ljubljani-Bežigrad. Tam so pisci inteligentni in sedanjemu času kos. Zato nehajte že izdajati Nedeljo, če nimate boljših sodelavcev, in naročite za svoje odjemalce „Družino" iz Slovenije!

S spoštovanjem
Z i n k a

ČESTITAMO!

Draga Jelen iz Bistrice v Rožu je pred nedavnim v slavnostni dvorani univerze na Dunaju promovirala za doktorja medicine.

K temu uspehu iskreno čestitamo!

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

ubil, da ga ne bi dobil sovražnik. Tako sta se bila zmenila . . .

Ker je bil še moker od dežja, se je takoj preoblekel. Toplota in duh po svežem perilu sta ga spravila v dobro voljo.

V grapi za položaji so spet zanetili ogenj. Nemci so potrošili določeno količino municije in nad gorovjem je zavladala gluha noč. Razen dežurnih straž pri strojnicah in patrulj pri položajih so se vsi borci zbrali pri ognju, da bi se posušili. Od moče so bili prehlajeni, saj so zmrzovali že nekaj dni. Skrbi so se izgubile v šelestenju plamenov in sence smrti so se potuhnile v goščavje.

Nande in Tancek sta na kolu pritovorila kotlič in začela pri ognju deliti večerjo. Ko so pojedli, je Vojko razdelil nekaj zavojčkov cigaret, ki jih je za četni kolektiv prinesla negova sestra. S Primožem nista kadila. Večina drugih pa je z užitkom prižgala. Duh po tobaku se je pomešal z gozdno vlago in dimom, spočel ugodje in dobro voljo. Plamen je sušil mokro obleko in svetil v duše.

Komandir Sali je bil posebno dobre volje, ker je četa brez žrtev zavrnila Nemce. Orlov ga je pohvalil in ga stavil za zgled vsem komandirjem. Objel je Vojka in Borisa okoli ramen, pomignil je Keči in zapela sta: „O javore, javore, drvo li si najbolje . . . iz tebe se gusle rade za guslare mlade . . ."

Pritegnili so tudi drugi. Sali je pel naprej, z visokim, vznesenim tenorjem. Četni zbor pa je pel za njim. Vodil ga je Keča z debelim, medvedjim basom.

15

V naslednjih dneh so Nemci na nekaj mestih prebili položaje divizije. Z veliko premočjo so prodirali navzgor po obeh dolinah. Brigade so izginile čez noč, kot izgine voda v pesku.

Nemci so vdrli na prazne položaje in tolkli po nevidnem sovražniku. Ko so le videli, da jim nihče ne odgovarja, so nekaj časa ropali po zaselkih, nato so odšli v dolino.

Blisk je poročal Pemcu, da je dobil od Nestorja vesti o novih nemških namerah: spet naj bi vzpostavili postojanko v Poljanah in spremenili v utrjena gnezda nekaj cerkva na ključnih točkah obeh dolin.

Pemc je poklical Maksa in Tušarja ter jima dal kratko in jasno nalogo: takoj, razrušiti cerkveni zvonik v Poljanah in minirati cerkve, kjer bi se lahko utrdili domobranci.

V mraku se je Salijeva četa z vodom minercev, Markom in Tušarjem previdno bližala Poljanam — bili so namreč obveščeni, da so tam lahko že Nemci. Obstali so dober kilometer nad vasjo in počakali na patrulje.

Marko je čikal in preklinjal, ko ni bilo nazaj izvidnic. Pred njegovimi očmi je rastel beli zvonik iz dna doline v črno, oblačno nebo kakor roka boga, ki mu žuga.

„Če bi me bil Karel poslušal, bi imeli eno pol manj. Tu bi bil le kup ruševin. Sedaj pa tvegaj! Včasih se sprašujem, zakaj imajo štabni ljudje glave, ko ne znajo z njimi misliti. Že ob napadu sem jim dejal, da bodo Nemci prišli nazaj, tudi če vse do tal podremo!" se je pridušal Marko Tušarju, ki je pregledoval vreče s plastikom.

Iz teme se je utrgal Primož in poročal, da je vas prosta in da so zasede nared. Spustili so se naravnost k razbitinam župnišča in k cerkvi. Snopi svetlobnih stožcev so tipali po vratih. Pri mežnarju so poiskali ključ od zvonika. Stara ženica jim je prišla odpret. Na kolena je padla pred Marka in jokaje prosila:

„Gospod partizan, gospod partizan, pustite nam cerkev!"

Marko, ki je bil ob ženskih solzah takoj mehak, je poklical Vojka in Borisa in dejal:

„Prepričujte, komisarji!"

Tušar je z minerji vdrl skozi temačna vrata in začel otipavati debele stene orjaškega zvonika, kakršnega ni bilo v vsej dolini. Sedeminpetdeset metrov je bil visok. Iz njegovih lin so težke strojnice sekale v dvokilometrskem krogu po vsej dolini. Marsikaterega kurirja je ubila krogla iz teh lin.

Vzpeli so se v stolp. Imeli so petnajst vreč eksploziva nobel: prinesli so ga raje več kot premalo.

Med miniranjem so Boris, Vojko in Travnikarjev hodili od hiše do hiše in pojasnjevali ljudem, da bodo zvonik podrli, ker prihajajo Nemci. Da ne bi ob eksploziji popokala stekla, so v vseh hišah po vasi odpirali okna. Na cesti so se zbirali radovedni ljudje. Neki pijan starec je na ves glas razglašal, da prihaja konec sveta, ker je tako prerokovano v Sibilinih bukvah. Žene so jokale z molki v rokah, otroci pa so se jih držali za krila.

Marko se je po stari navadi nalil z žganjem. Komaj je prišel v vas, so terenci že izvedeli zanj in mu prinesli pijače. V cerkvi je sedel v prve klopi in dal prižgati vse sveče. Tu ga je našel Vojko, ki mu je prišel poročat, da je vaščane že obvestil o miniranju.

„Daj, sedi, da zmoliva še en očenaš, če ga še znam, preden vržemo bogu pod rit to trdnjavo, ker je pustil, da so se v njegovem hramu ugnezdili Nemci! No, kako že gre očenaš?"

Vojko se je smejal, Marko pa „molil" s skrušenim glasom:

„Oče naš, kruh je naš, naša zmaga v nebesa pomaga! . . . Sveta Marija žgance polija, bolj so polit, prej si sit! . . . To je vse, kar znam, pa še teh molitvic sem se naučil pri tihotapcih."

Obsežna in zanimiva razprava

o vprašanjih slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem

O ljudskem štetju 1971 je govoril Gustl Malle, ki je naglašal, da se to štetje kontinuirano vključuje v dosedanjo prakso popisov prebivalstva avstrijskih oblasti. Tudi pri ljudskem štetju 1971 je prišlo do cele vrste nepravilnosti. Referent je menil, da rezultati ljudskih štetij ne morejo biti odraz dejanskega narodnostnega stanja na Koroškem, ker se človek pač odloča v okviru dane socialne situacije. Na koroške razmere prenešeno pomeni to, da človek sledi oziroma da vskladuje svoja odločanja tudi ob primeru ljudskih štetij z mnenjem posameznikov, skupin, deželnih in državnih organov. Iz rezultatov rubrike „občevalni jezik" se da sklepati le na socialno-gospodarske razmere, v katerih živi slovenska manjšina na Koroškem. Tone Zorn je v svojem izčrpnem prikazu primerjal ljudsko štetje 1939 z ljudskim štetjem 1971 in opozoril, da so nacisti prvič uvedli pri popisih prebivalstva znanstveno nevzdržno jezikovno kategorijo „vindiš". Avstrija je to jezikovno skupino prevzela, jo množila z raznimi variantami in na ta način še naprej drobi slovensko manjšino na Koroškem. Tone Zorn je nakazal še vrsto drugih manj vidnih skupnih potez med ljudskim štetjem 1939 in štetjem 1971.

Matevž Grilc se je v svojem referatu ukvarjal z vprašanjem vpliva števila pripadnikov manjšine na možnosti uveljavljanja v večinski družbi. Predavatelj je svoje misli povedal iz zornega kota pravnika. Obrazložil je razne zakone ter osvetlil funkcije in poslovanje raznih zastopstvenih forumov. Menil je, da se slovensko zastopstvo še najprej more uveljaviti na občinski ravni; Grilc je v obrisih obrazložil tudi pristojnosti posameznih institucij ter strank oziroma mandatarjev. V gospodarski sekciji je izpadlo dvoje predavanj. Prvi dan je v gospodarski sekciji govoril le Franci Zwitter o slovenskem založništvu na Koroškem. Erik Prunč je v jezikovni sekciji razpravljal o jezikovnih interferencah, na sobotnem plenarnem predavanju pa o jezikovnih in nejezikovnih oblikah umetniškega ustvarjanja na Koroškem. V okviru predavanja v jezikovni sekciji je prinesel zanimive primere in analiziral govor nekega koroškega brambovca. Zanimivo je bilo tudi Prunčevo predavanje v plenumu. Nakazal je, kako geografski prostor in družbena struktura vplivata na oblike umetniškega ustvarjanja. Pavel Zdovc je referiral o pomenu dialekta v pouku slovenščine. Danes velja, da se učitelj jezikovno približa učencu s pomočjo dialekta in da šele pozneje preide na uporabo pogovornega jezika pri poučevanju. Pavla Korošec je predavala o karantanski skupini v arheoloških najdbah na Koroškem, Anton Feinig pa o nastanku in strukturi družinskih in hišnih imen na Koroškem.

Karel Smolle je v svojem referatu skušal analizirati delovanje raznih komitejev, komisij in odborov, ki razpravljajo o slovenski manjšini v Avstriji. Smolle je dokaj optimistično ocenil možnosti delovanja vsaj enega takega odbora. Menil je, da se bodo koroški Slovenci morali kmalu odločiti, ali še naprej in do kdaj naj še delujejo v kontaktnem komiteju. Pri tem je prezrl dve stvari: Koroški Slovenci so od vsega začetka poudarjali, da bodo sodelovali v kontaktnem komiteju le, če le-ta ne bo služil kot instrument zavlačevanja reševanja člena 7 državne pogodbe; na zadnjem zasedanju pa so Slovenci odločno zahtevali odgovor vlade na vprašanje, kako le-ta stoji do napovedanega ugotavljanja manjšine.

Franci Zwitter je govoril o internacionalizaciji in v svojem predavanju menil, da bi se naj skušalo z vsemi sredstvi doseči rešitev manjšinske problematike v neposrednem stiku z avstrijsko zvezno vlado. Istočasno pa je poudaril, da koroški Slovenci ne morejo čakati v nedogled na tako rešitev in se nato ukvarjal s problemom internacionalizacije. Naštel je posamezne mednarodne forume, pred katerimi bi se lahko nekega dne pojavilo tudi vprašanje koroških Slovencev.

Blaž Singer je govoril o gospodarskih organizacijah koroških Slovencev, Pavel Apovnik pa o kmetijstvu in zemljiški politiki na Koroškem. Singer je kritično presodil delovanje gospodarskih organizacij in spregovoril tudi o gospodarski kooperaciji s Slovenijo ter o možnostih in načinih gospodarske podpore koroških Slovencev s strani Slovenije. Apovnik je govoril o zakonih, ki so v neposredni ali posredni zvezi z zemljiško politiko in tako učinkovito morejo poseči v narodnostno situacijo na Koroškem. V diskusiji se je oglasil tudi Mirt Zwitter in nakazal, kakšnih mehanizmov se poslužujejo oblasti, ko imajo opravka s slovenskimi gospodarskimi organizacijami in kako zavirajo svoboden porast in razvoj gospodarstva, ki se nahaja v slovenskih rokah. Diskusija se je osredotočila na nastajajočo hišo v celovški Paulitschgasse, kjer bo novi sedež gotovo bistveno pripomogel k boljšemu razvoju slovenskega gospodarstva na Koroškem, vendar bo potrebno poskrbeti tudi za primerne sodelavce.

O uradni slovenščini na Koroškem po reformaciji je na Koroških kulturnih dneh spregovoril Jože Koruza, Teodor Domej pa o funkcionalizaciji slovenskega jezika. Na zadnjih kulturnih dneh seveda nikakor niso mogli mimo pomembne obletnice v slovenski zgodovini — obletnice slovenskih kmečkih uporov; o koroški kmečki puntariji je govoril Bogo Grafenauer.

Veliko zanimanja je vzbudilo predavanje Florjana Lipuša o umetniškem ustvarjanju na periferiji. Danes gotovo najbolj znani slovenski pisatelj na Koroškem je menil, da v vsej Avstriji vlada kulturno mrtvilo; avstrijski pesniki, ki so se uveljavili, danes ne živijo v domovini. Kulturno ustvarjanje na Koroškem pa da je še posebej težavno. Nakazal je tudi inaktivnost slovenskih kulturnih institucij ter se izrekel za stroga in kritična literarna merila tudi za slovensko pisano besedo na Koroškem. Filip Warasch je govoril o položaju danske manjšine v Zvezni republiki Nemčiji. Na kratko je orisal prostor, na katerem živi danska manjšina v Zvezni republiki Nemčiji, opisal zgodovinski razvoj tega prostora in njenih prebivalcev ter obravnaval pravni aspekt. Pri tem se je dotaknil tako imenovanega Kielskega sporazuma in Bonnskega sporazuma. Za koroške Slovence je bilo dejstvo, da ima danska manjšina v Zvezni republiki Nemčiji vrsto lastnih šol, otroških vrtcev in drugih institucij, posebno zanimivo. Danci v Zvezni republiki Nemčiji razpolagajo tudi s svojo sanitarno službo in imajo razčlenjen gospodarski sistem, ki zajema praktično vsa gospodarska področja. Danska manjšina v Zvezni republiki Nemčiji je deležna pomembne subvencije s strani bonske vlade. Poleg tega stoji manjšina v neposredni povezavi z danskimi oblastmi in tudi iz Danske dobiva znatne finančne podpore. Socialni položaj danske manjšine je drugačen kot pri naši manjšini: pripadniki danske manjšine pripadajo po večini srednjemu sloju, s kmetijstvom se jih ukvarja le zelo malo.

Štefan Pinter je referiral o kontinuiteti protislovenske propagande na Koroškem. Pri tem je obravnaval le eno vprašanje te protislovenske propagande, namreč vprašanje pojava vindišarjev oziroma „jezika vindiš". Izraz „vindiš" je v določenih dobah in določenih političnih situacijah spreminjal svojo vsebino. Danes že zagovorniki vindišarjev priznavajo, da „vindiš" ni samostojen oziroma samosvoj jezik, ki naj bi ga govorili na Koroškem.

Za podijsko diskusijo ob priliki 25-letnice deklaracije človekovih pravic se je v veliki dvorani Delavske zbornice nabralo skoraj 500 ljudi. Diskutirali so Pavel Apovnik (ZSO), deželni poslanec Josef Guttenbrunner (deželni šolski svet), Walter Jambor (Österreichisches Nationalinstitut Wien), univ. prof. Stanko Peterin iz Ljubljane ter Jaka Štular iz Ljubljane, asistent Stuhlpfarrer (Institut für Zeitgeschichte Wien), dvorni svetnik dr. Ralf Unkart (koroška deželna vlada) ter Reginald Vospernik (NSKS). Publika je bila izvzeta iz diskusije, ki so jo simultano prevajali v nemščino oziroma v slovenščino. V glavnem so diskutanti soglašali, da med idejo človekovih pravic in prakso zija prepad, ki je ponekod širji ponekod tudi bolj ozek. To velja tudi za Koroško. Pavel Apovnik je posebno ožigosal herrenvolkovsko miselnost gotovih krogov. Asistent Stuhlpfarrer je menil, da ravno neizvajanje člena 7 avstrijske državne pogodbe dokazuje, da v Avstriji še obstojajo nacistične tradicije. To da se najbolj kaže ob odnosu večinskega naroda oziroma gotovega dela tega naroda do slovenske inteligence na Koroškem. Walter Jambor je posebno kritiziral lov obeh velikih strank za glasovi iz nemškonacionalnega tabora. Deželni poslanec Guttenbrunner je nakazal socialne dimenzije historičnega razvoja ter posebno obravnaval primere nespoštovanja deklaracije človekovih pravic v svetu. Stanko Peterin in Jaka Štular sta navedla nekaj primerov diskriminacije slovenske manjšine na Koroškem. Stanko Peterin je menil, da so avstrijske meje zagotovljene in da je Avstrija s politiko nevtralnosti našla neko novo „državno miselnost". Dvorni svetnik Ralf Unkart se je dotaknil dogodkov jeseni 1972 ter menil, da se morajo vprašanja razčistiti na Koroškem. Temu so ugovarjali Walter Jambor, Stuhlpfarrer ter Vospernik, ki je oporekal Unkartu ter Guttenbrunnerju tudi v vprašanju tako imenovane „molčeče večine".

Od 27. do 29. decembra 1973 so potekali v Delavski zbornici v Celovcu 5. Koroški kulturni dnevi. Na splošno se da ugotoviti, da zanimanje za Koroške kulturne dneve raste iz leta v leto. Pripravljalni odbor je letos izvedel reorganizacijo te znanstvene prireditve koroških Slovencev. Prvič je delovalo več sekcij vzporedno. Plenarna predavanja so bila širše zasnovana in prav tako tudi predmet največjega zanimanja preteklih 5. Koroških kulturnih dni. Delovale so štiri sekcije in sicer sekcija za manjšinsko pravo, sekcija za gospodarska vprašanja, jezikovna sekcija in zgodovinska oziroma umetnostno-zgodovinska sekcija. 5. Koroški kulturni dnevi so se zaključili s podijsko diskusijo o temi: 25 let deklaracije človekovih pravic — ideja in koroška resničnost. Dr. Apovnik, član pripravljalnega odbora kulturnih dni, je ob otvoritvi poudaril, da bo potrebno spremeniti organizatorično stran te prireditve. Organiziranje Koroških kulturnih dni naj bi prevzel poseben inštitut. Rezultate teh razpravljanj pa da bi bilo treba čimprej objaviti in tako omogočiti dostop h gradivu vsakomur, ki se zanima za vprašanja koroških Slovencev.

5. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Iz zvonika je prišel Tušar in povedal, da so zaminirali.

„Vrvice čakajo, Marko, če boš prižgal."

Zbrali so se v ruševinah postojanke. Razpadla okna so bila grozljiva kot iztaknjene oči, duh po ožganih cunjah in mesu se je mešal z gnilobo razpadanja in silil na bruhanje. Iz cerkve so se svetlikale sohe svetnikov in svete podobe. Zidovi so bili oškrabani od rafalov — Nemci so med bojem hoteli pregnati prve minerje, ki so bili vdrli v cerkev.

Tušarju je kurir prinesel iz vasi trobento. Ker ni znal drugega, je zatrobil po gasilsko:

„Gori, gori, gori . . .

gori, gori, gori . . ."

Zvoki trobente so se razlili med hiše po pobočjih in se pomešali z jokom starih žensk, ki so sklepale roke pri oknih, in s šumenjem narasle reke, ki je vsa kalna valovila v noč.

Marko in Vojko sta šla v cerkev. Med trepetajočimi sencami dogorevajočih sveč je ležala grozljiva tišina. Vojku se je bila cerkev zamerila že kot dečku. Med pripravami na prvo obhajilo, ga je kaplan določil, da bo vodil vrsto dečkov k obhajilni mizi. Tisto popoldne je bila zadnja vaja. Sam ni vedel, zakaj se je zamaknil v rumeno vijoličasti sij popoldanskega sonca, ki je lil na sliko poslednje sodbe, in pozabil na znak, da bi krenil naprej. To je kaplana tako razburilo, da ga je surovo brcnil v zadnjico — padel je in se ob ostrem robu marmornatega stebriča ranil do krvi. Svetišče se je tedaj v njem sesulo. Niti zajokal ni. Brez besed je stekel proti vratom. Šele zunaj, kjer je mračni hlad bogov zamenjalo visoko sonce, je zajel sapo. Čez nekaj dni je vsemu navkljub pred prvim svetim obhajilom pojedel tri kocke sladkorja in tudi hostijo je kar pogoltnil. Od takrat je imel za svetišče goro, gozd in vode.

Vseeno pa ga je navdala tiha žalost ob misli, da se bodo vsi ti kipi in slike, ki jih je Marko imel za navlako in so jih kdo ve kakšni mojstri napravili v davnih stoletjih, sesuli v prah. Nekam čudna tesnoba se ga je polastila. Pokopališče in cerkev je vedno povezoval z onstranskim svetom, ki mu je zbujal tudi sedaj, ko že davno ni več verjel v bogove, tiho spoštovanje in strah pred neznanim.

Marko je odhlačal v zvonik. Kmalu se je vrnil. Pred vrati je ustrelil s parabelo v zrak in zavpil:

„Mina gori!"

To je bil znak zasedam, da lahko odidejo na dogovorjeno mesto. Tušar je spet primaknil trobento k ustom in nekajkrat žalostno zatrobil. Vsi po vrsti so tekli po cesti proti goram, kot da bo vsak hip zagrmelo.

Vojko se je z gumiranim plaščem, ki mu ga je podarila dekle iz bližnje hiše, zapletel v žično oviro, potem pa še z nogami v zanke. Raztrgal je tkanino in si do krvi opraskal noge. Ko se je izmotaval, je mislil, da bo zdaj zdaj zgrmel nanj zvonik.

Tekli so, kar so jim dale noge. Marko pa je šel počasi in zmerjal:

„Kam pa bezljate, kozli? Saj se nam nič ne mudi! Vrvice so dovolj dolge!"

Pa so kljub temu tekli nekaj minut in polegli nekaj sto metrov od cerkve pod prvim kozolcem.

Marko jih je ozmerjal s panikarji in jim naročil, naj vsi odprejo usta ali si zamašijo ušesa.

Ubogali so ga in z razklenjenimi čeljustmi zrli v beli, visoki zvonik, ki je zapiral dolino kot neuničljiv stražar. Sekunde so se vlekle, bile so dolge kot ure. Ni hotelo počiti. Morda je odpovedala vrvica, toda Marko je zagotavljal, da je prižgal dve in da bo zagotovo počilo — če kdo ne verjame, naj gre kar pogledat!

Nikomur ni bilo do tega, da bi zapustil zavetje. Tedaj je orjaška eksplozija, katere puh jih je dvignil od tal, razklala noč od dna temačne doline do begotnih oblakov. Cerkev z zvonikom je poslednjič zažarela v vsej lepoti. Zvonik se je najprej nagnil kot bolnik, potem je črno zacvetel v razpokah, za hip obstal, kot bi lebdel med nebom in zemljo, in se hrumeče sesul s cerkvijo vred v kup ruševin.

Poslednjič so zajokali zvonovi, ki so stoletja spremljali po vsej dolini življenje in smrt, bolečino in radost . . .

Dvignil se je oblak prahu, ki ga je veter odnesel kot zastavo poraza proti gričevnatim Dolomitom.

Vstali so in ostrmeli kot uročeni. V ustih so imeli okus po prahu, preplavlala so jih nedoločna čustva. Navdušenje in tesnoba . . . Razbili so v drobce simbol vsemogočnosti, simbol boga, ki je nudil zavetje sovražni strani.

Po dveh dneh se je Markova patrulja ustavila v neki vasici. Njeni prebivalci so bili poslali v brigadni štab prošnjo, da odredi miniranje cerkve, ker so prišli na oglede belogardisti — radi bi jo spremenili v postojanko.

Potem ko je Marko spremenil v prah poljansko cerkev, se ga je polotila uničevalna mrzlica. Med potjo je razlagal:

„Meni naj dajo proste roke. Jaz bi porušil vse cerkve, po gričih in po dolinah. To je potrebno, da spremenimo slovenski značaj. Cerkve so priče našega hlapčevanja bogovom in tujcem, ki so nas nekaj stoletij držali v ponižni pokorščini. Človek potrebuje svobodo bolj kot kruh in vodo. Najprej so mu jo vzeli bogovi, potem pa oblast. Zato stran z maliki in z vsem, kar nam oklepa roke."

Fantje so ga mirili. Vojko ga je opomnil, da je od brigadnega komisarja dobil nalogo, naj opravi kar se da dostojno: iz cerkve je treba odstraniti vse slike, oltarje in kipe.

V vasi so jih sprejeli možje, kmetje, ki so kot člani odbora predstavljali oblast. Skupaj z njimi so posedli okoli

Otrok in vi

Dobili boste otročička? Še mesec ali dva? In skrbi vas, kako bo potem, ko bo mali kričač ležal v zibki, košarici ali posteljici? V vaši spalnici, ki je bila doslej tako tiha?

Bodite veseli tega otročička. Ne bojte se ga. Nekateri ljudje toliko govorijo o pozornosti, ki da jo terjajo mali otroci, da je že skoraj videti, kot da pride otrok na svet trdno odločen, da si bo starše podvrgel zlepa ali zgrda. Pa ni tako. Otrok se rodi kot razumno, prijateljsko človeško bitje.

Kadar se vam zdi, da je vaš otrok lačen, ga kar brez skrbi nahranite. Nič hudega, če se pri tem zmotite, zakaj otrok kratko malo noče piti, kadar ni lačen.

Svojemu otroku kar brez skrbi pokažite ljubezen in srečo. Slehernemu otroku je potrebno, da se mu kdo nežno in ljubeče nasmiha, se z njim pogovarja in igra, ga ljubkuje; te stvari so mu prav tako potrebne kot vitamini in kalorije. Otrok, ki je deležen takšne ljubezni, se razvije v človeka, ki ima rad soljudi in ki da ga veseli živeti. Tisti otrok pa, ki ni deležen ljubezni, se razvije v hladnega in brezčutnega človeka.

Brez skrbi ustrezite otrokovi želji, ki se vam zdi pametna in ki vas ne naredi za njegovo sužnjo. Kadarkoli otrok prve tedne joka, dela to zato, ker se iz tega ali onega vzroka slabo počuti: ker je lačen, ima prebavne motnje, je utrujen, nerazpoložen. Tesnoba, ki obide mater, kadar sliši svojega otroka jokati, in njena želja, da bi mu pomagala, sta čisto naravna stvar. Marsikdaj otroku popolnoma zadostuje, da ga vzame mati v naročje, ga zaziblje ali se z njim malo sprehodi.

Nobene nevarnosti ni, da boste otroka razvadili, če ste z njim malo popustljivi. Vrh tega se otrok ne razvadi čez noč. Razvaja se počasi, in to takrat, kadar si njegova mati ne upa ravnati po svoji zdravi pameti ali pa si prav želi postati otrokova sužnja in ga zato sama spodbuja k temu, naj jo zasužnji.

Vsaka mati bi rada, da bi se njen otrok navzel prijetnih navad in da ne bi povzročal prevelikih sitnosti. A tudi otrok sam želi imeti red pri jedi, pozneje, ko je že malo večji, pa se prav tako sam od sebe želi naučiti olikanega vedenja pri mizi. Prej ali slej si zaželi svoje življenje prilagoditi življenju drugih družinskih članov. Za uresničenje te želje ne potrebuje drugega, kot da mu tu in tam pri njegovih prizadevanjih pokažemo pravo pot.

Ni dveh otrok na svetu, ki bi imela čisto enak obraz. Prav tako ni dveh otrok, ki bi se popolnoma enako razvijala. Nekateri otroci so močnejši od vrstnikov in se hitreje navadijo usklajati gibe, zato se hitreje nauče sedeti, stati in hoditi. To so torej nekaki atleti med otroki. Kljub temu se nekateri od njih le počasi naučijo spretnih in natančnih gibov s prstki ali pa pozno, a vendarle spregovorijo. Celo tak otrok, ki se kot atlet spretno prevrača, stoji in se plazi, včasih zelo pozno shodi. Včasih zrastejo otroku, ki po telesnih dejavnostih prekaša vrstnike, prvi zobki šele zelo pozno. Drugič pa je prav narobe. Zgodi se, da se otrok tako pozno nauči govoriti, da starše že popade strah, da je duševno zaostal; ko pa začne hoditi v šolo, je med najbolj bistrimi učenci. Spet kdaj pa začne otrok, ki ima čisto povprečne možgane, že zelo zgodaj govoriti.

Imejte radi svojega otroka in bodite veseli, da je takšen, kakršen je. Veselite se, da je videti takšen, kakršen je, in da počne tisto, kar počne. Na lastnosti, ki jih nima, pozabite.

Vitamini v naši prehrani

Varnostne snovi, ki jih moramo dobiti v hrani, so tudi vitamini. Več različnih jih je in če manjka ta ali oni, zbolimo. Vitamini niso le zaščitniki zdravja, sodelujejo tudi pri važnih življenjskih procesih, posebno pri presnovi. Dolgo časa ni bilo znano, da lahko vsaj nekatere vitamine telo samo sestavi, vendar večino moramo dobiti v telo od zunaj. Nekdaj so imenovali vitamine po črkah, sedaj imajo vsak svoje kemično ime. Dve vrsti jih je. Taki, ki se tope v maščobah in taki, ki se tope v vodi. Naštejmo jih:

V maščobah se tope: 1. Akseroftol ali vitamin A, 2. Kalciferol ali vitamin D, 3. Tokoferol ali vitamin E in 4. Menadional ali vitamin K.

V vodi se tope: 1. B kompleks vitaminov: a) Tiamin, b) Riboflavin, c) Niacin, d) Piridoksin, e) Antipernicniozni faktor, f) Folna kislina, g) Biotin, h) Pantotenska kislina, 2. Askorbinska kislina ali vitamin C in 3. Rutin ali vitamin P.

A vitamin najdemo v jetrih živali, v ribjem olju, v jajčnem rumenjaku, v surovem maslu in v mleku. Njegova predhodna oblika, ki jo naša jetra spremene v vitamin A je karotin, rumeno barvilo, ki ga najdemo v korenju, koruzi in vseh rumeno barvanih povrtninah. Ta vitamin uravnava rast telesa, varuje kožno površino in površino sluznic, brani pred okužbami in skrbi za pravilno delovanje oči.

D vitamin dobimo v ribjih jetrih, v ribjem olju, surovemu maslu, mleku in jajcih. Predhodno obliko ustvarja tudi telo, vendar pa morajo kožo šele obsijati ultravijolični sončni žarki, da se spremeni v vitamin D. Ta vitamin preprečuje rahitis, pomaga strjevati kri, preprečuje krče.

Vitamin E najdemo v kalčkih rastlin, v surovem maslu, mleku in v nerafiniranih oljih. Ureja plodnost, vzdržuje nosečnost, pomaga spolnim organom.

Vitamin K je v mleku, surovem maslu, sploh v maščobah. Potreben je za strjevanje krvi.

Vitamini B kompleksa so v mesu, mleku, kvasu, črnem kruhu, jajcih, zelenjavi. Potrebujemo jih za pravilno delovanje živčevja, za presnovo sladkorjev, za pravilno porazdelitev vode v telesu, za celično dihanje, za urejeno in pravilno razvitost kože, za rast organizma, za razporeditev žvepla v telesu, za normalno funkcioniranje centralnega živčevja, za izdelavo krvničk, za pravilno pot ogljikovega dvokisa v telesu. Skratka, kompleks B vitamina ureja skoraj vse.

Vitamin C je v zelenjavi, sadju, naveč v šipkovih jagodah in agrumih. Potreben je za pravilno vzdrževanje trdnosti tkiv, posebno kože, sluznic in žil lasnic.

Vitamin P je v normalni hrani. Potreben je za presnovo sladkorjev, pri tvorbi mastnih kislin in pri sestavljanju steroidnih hormonov.

Če tega ali onega vitamina ni dovolj, zbolimo. Pravimo, da imamo to ali ono hipovitaminozo. Če pa vitamin sploh manjka, gre za avitaminozo. Obe vrsti bolezni pozdravimo z ustrezno prehrano in če je potrebno, predpiše zdravnik manjkajoči vitamin na recept.

Poskusite!

KARAMELNI KRAPI: Testo: 3 jajca, 7 dkg sladkorja, 7 dkg moke — ostre, 10 dkg marmelade za nadev.

Krema: 10 dkg sladkorja, četrt l vode za karamel, pol l mleka, 2 rumenjaka, 5 dkg sladkorja, 5 dkg ostre moke, sneg iz 2 beljakov ter še 3 dkg sladkorja.

Jajca in sladkor stepamo v penasto testo, rahlo primešamo presejano moko, damo na pomazan pekač ter spečemo v srednje vroči pečici. Še vroče zrežemo z obodom za krape (krofe). Po dva krapa spojimo z marmelado in tako pripravljene damo v steklene skodelice za kompot. Prelijemo jih s karamelno kremo.

Krema: 10 dkg sladkorja prepražimo, ko zarumeni, zalijemo z vodo ter prevremo, da se sladkor stopi. To prilijemo vročemu mleku. Rumenjake s sladkorjem umešamo, dodamo moko ter užvrkljamo v vrelo mleko. Kuhamo da zavre. K nekoliko ohlajeni kremi primešamo še trd sneg beljakov. Potem pa prelijemo preko krapov.

KROMPIRJEVA JUHA Z GOBAMI: pol kg krompirja, vrela slana voda, 2 dkg maščobe, 1 mala čebula, 30 dkg lisičk, 3 žlice kisle smetane, 1 žlica ostre moke, strok česna, zelen peteršilj.

Opran olupljen krompir zrežemo na majhne koščke, ter ga skuhamo v vreli slani vodi. Na maščobi prepražimo drobno sesekljano čebulo ter jo dodamo krompirju. Lisičke poparimo ter jih sesekljamo na kocke ter pridamo kuhanemu krompirju. V lončku zmešamo kislo smetano in moko in s tem podmetom zagostimo juho. Pridamo česen in pred serviranjem obogatimo s sesekljanim zelenim peteršiljem.

Za ljudi s srčnimi obolenji

Pri sestavi jedilnikov moramo paziti, da bomo v prehrani ohranili pravilno razmerje med beljakovinami, maščobami in ogljikovimi hidrati. V prehrani pa ne smejo manjkati rudninske snovi in vitamini.

Več kot polovico organizmu potrebnih kalorij naj dobiva bolnik z ogljikovimi hidrati; ki mu ne povzročajo težav in jih lahko popolnoma izkoristi. Iz sestave jedilnikov pa bomo opustili hidrate, ki napenjajo (ržen svež kruh, fižol ipd.)

V hrani na ne bo preveč maščob, da se srčni bolniki ne bi zredili: debelenje namreč obremenjuje srce in zmanjšuje njegovo zmogljivost delovanja. Zdravniki pa menijo, da uživanje večje količine živalskih (svinjskih) maščob povzroča tudi poapnenje žil.

Hrana za srčne bolnike naj bo revna na beljakovinah. Če je v hrani malo beljakovin, se zmanjšata število srčnih utripov in količina krvi v krvnem obtoku; krvni pritisk pade, zmanjša pa se tudi osnovna presnova. Ker je s tem seveda olajšano delovanje srca, se njegova zmogljivost poveča.

Hrana za srčne bolnike naj bo revna na soli. Večje količine kuhinjske soli v telesu zadržujejo vodo, le-ta pa lahko povzroča srčne otekline. Najbolje je, da hrano pripravljamo brez dodatka kuhinjske soli. Neslano hrano lahko okusno pripravimo s pravilno izbiro toplotne obdelave živila in z dodatki domačih zelišč in začimb (zelen peteršilj, zelena, paradižnik, česen, čebula, meta, melisa, limonina lupina, cimet, klinčki itd.). Tudi količina tekočine je omejena; tekočina je manj nevarna, če se bolniki hranijo z neslano hrano. Zdravniki svetujejo, naj bolniki pijejo med jedjo.

Obroki hrane naj bodo količinsko majhni, zato pa naj bolniki jedo vsake 4 ure. Srčni bolniki naj jedo počasi, brez razburjanja, v miru in po jedi naj nekaj časa počivajo.

Katera živila zdravniki bolnikom priporočajo?

Surovo sadje: jagode, borovnice, robidnice, grozdje, češnje, višnje, hruške, slive, južno sadje itd.

Zelenjavo: vso, razen tiste, ki napenja: korenje, peteršilj, špinačo, rabarbaro, črn koren, papriko, paradižnik, razne vrste solat, por, malancane, buče, rdečo peso ipd.

Močnate izdelke: testenine, riž, kruh, razen rženega in lahka peciva brez težkih nadevov.

Maščobe: surovo maslo in olje.

Mleko in mlečne izdelke v prehrani omejimo, prav tako **meso** in **jajca**.

Katera živila naj srčni bolniki ne uživajo?

V glavnem smo jih že omenili. To so težko prebavljiva živila in živila, ki napenjajo. Napeta čreva dvignejo prepono in tako otežkočajo zračenje pljuč. Posledica tega je obremenjeno srce. Ta živila pa so: fižol, leča, ohrovt, zelje, kislo zelje, svež ržen kruh, slaščice z raznimi nadevi, jabolka, orehi, lešniki, nekatere mineralne vode ipd.

Alkohol in pravo kavo naj pijejo v omejenih količinah, ker širita srčno ožilje. Koliko kave oziroma alkohola sme bolnik zaužiti, naj vedno določi zdravnik.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

vaške lipe. Sali je razposlal zasede, da so se lahko pogovorili brez skrbi. Zbrala se je vsa vas, ki je bila od prve do zadnje hiše partizanska.

Marko je stopil na kamen, da ga je videlo staro in mlado, in nagovoril zbrane po komisarsko:

„Ljudje! Ali res želite, da vam podremo cerkev?"

Pritrdili so.

„Mi, partizani, težko podremo cerkev. Nasprotnik bo razglašal, da smo proti veri, kar pa ni res ... Saj veste, da smo bili celo v vaši cerkvici vsak božič pri polnočnici in včasih tudi pri maši."

Starim ženicam so se spričo njegovih ganljivih besed orosile oči.

„Saj me poznate, da bi raje zaminiral svojo nogo kot pa cerkveni zid."

Iz množice so se oglasili možje:

„Ne maramo v vas belogardistov! Nekajkrat so bile tu njihove patrulje. Silo delajo po hišah! ... Groze nam! ... Iz cerkvenega stolpa so ubili že pet kurirjev, nekaj so jih ranili, dva ujeli!"

Pod težo zahtev je Marko popustil. Kakor župnik s prižnice je naznanil vsem, da se bo zgodilo po njihovi volji. Naročil je, naj takoj spravijo na domove vse svetnike in podobe in drugo, kar je vrednega v cerkvi. Nato jih je potolažil, da jim bo ljudska oblast po vojni zgradila cerkev, kakršne ni v dolini ...

Medtem ko so minirali zvonik, sta Marko in Vojko ogledovala notranjost skromne cerkvice, ki je bila proti tisti v Poljanah kakor kmečka kajža proti gradu. Kar zasmilili so se jima hribovci, ki so v procesijah nosili na svoje domove oltarje in obledele slike križevega pota.

„Poglej!" je dejal Marko Vojku. „Kako našopirjen, zlat in veličasten je bog v dolinah, tu v hribih pa je reven, skoraj nag! E, kje je enakost?! Ni je pri bogu ne pri ljudeh."

Primož je bil v zasedi na robu. Gledal je na hrib, kjer se je med drevjem skrivala Travnikarjeva domačija. Mislil je na Ano. Rad bi pregovoril Marka, da bi napravili ovinek in tam prenočili.

Potem je zagrmelo in cerkev se je sesula.

Marko je bil mehkega srca, zato ni mogel odreči Primožu in Travnikarjevemu; pustil ju je domov.

„Na, Primož, tole naj bo za Ano," mu je stisnil v roke stekleničico nemškega parfuma in svilene nogavice. „Tele so pa za Tinko, zavojček tobaka pa za Travnikarja." Pred kratkim je bil v dolini in je pomagal terencem sprazniti trgovino. Že dolgo vrsto let je imel navado nositi svojim simpatijam darila, zato je imel po vsem hribovju varna zavetišča.

V mraku se je minerska patrulja spustila v dolino, prekoračila cesto in reko in se vzpela na pobočje, kjer jo je od daleč pozdravljala cerkev na griču. Z župnikom, ki je pasel nekaj sto duš, je bil Marko prijatelj. Kadarkoli ga je zanesla pot mimo, se je ustavil pri njem. Oba sta ga rada cukala. Malo omotična sta drug drugega spovedovala brez obzirov.

Župnik je bil Marka zelo vesel. Tega moža je bila škofija zaradi svobodoljubnih nazorov že pred vojno potisnila v hribe. Med hribovci pa se je tako udomačil, da ga ne bi več spravili v dolino.

Komandir Sali je skrbel za zasede, Marko, Boris in Vojko pa so bili povabljeni k župniku na večerjo. Mož jim je postregel z mlekom in žganci. Prinesla jim jih je priletna ženica, ki jo je imel za kuharico. Med jedjo sta oba komisarja molčala in poslušala župnika, ki se je pričkal z Markom — le-temu ni šlo z jezika, zakaj so prišli. Župnik je bil njegovih let, toda nenavadno svež in dobro ohranjen. Koža se mu je rahlo svetlikala, lasje nad ušesi so se mu že belili, oči pa so mu plamenele kot sveče pred oltarjem Marije device.

Vojko je primerjal njegov obraz, ki je bil podoben obrazu baročnega angela, z Markovim, ki je bil razoran kot zemlja od granat in nemiren kot viharna noč.

„Ej, vam farjem se dobro godi! Ljudi farbate in se dobro imate! Čaščeni ste, spoštovani, na zemlji imate raj in še v nebesih. Mi pa iz dneva v dan — iz vic v pekel, iz pekla v vice ..."

Župnik je prevejano pogledal oba mlada fanta, kot bi premišljal, če je varno govoriti pred njima. Njuna deška, odkrita obraza sta mu bila všeč, zato je dregnil minerja v živo:

„Misliš, Marko, da jih vi ne farbate?! Kaj vse obetate, česar jim ne boste dali! Bolje je obetati ljudem raj na onem svetu kot na zemlji. Mi proglašamo svet za solzno dolino, za nesrečen kraj, kjer je greh običaj in ne izjema; človeka pa za nedovršeno, žalostno bitje, odvisno od volje boga in usode. Na zemlji raja nikoli ni bilo in ga ne bo ... Ljudi strašimo s peklom, da bi bili boljši!"

„Nas narod uboga, ne da bi ga strašili s peklom, in nam verjame!"

„Ne vem, če je to res, Marko. Mi že dva tisoč let farbamo ljudi, kot praviš ti, pa nam še ne verjamejo. Vi ste jih pa komaj začeli, pa vam že ne verjamejo vsi in ne vsega."

„Tema dvema povej," je pokazal Marko s kocinastim obrazom na fanta. „Jaz sem anarhist in verjamem samo v to, kar primem, in samo toliko časa, dokler držim."

Župnik je bil vesel, da je spravil minerja v zadrego. Zato se je oglasil Vojko:

„Mar mislite, da ne bomo izgnali Nemcev in ustvarili nove države, kot obljubljamo?"

(Nadaljevanje v naslednji številki)

za oddih in razvedrilo

W. SOMERSET MAUGHAM

SANJE

Kot je bilo videti, je bil plemenitega rodu, po poklicu pa odvetnik. Zaradi nekakšnih trenj z oblastmi je moral živeti večinoma v tujini, zdaj pa se je vračal domov.

— Ali ste poročeni? me je nenadoma vprašal.

Nisem takoj razumel, zakaj to sprašuje, vendar sem mu pritrdilno odgovoril. Nato je nekam zavzdihnil.

— Jaz pa sem vdovec. Moja žena je bila Švicarka, doma iz Ženeve. Zelo izobražena ženska je bila. Dobro je govorila angleški, francoski in italijanski. Njena materinščina je bila francoščina. Njeno znanje ruščine je bilo verjetno nadpoprečno za neko tujko.

Poklical je natakarja, ki je šel mimo s polnim pladnjem, in ga vprašal, koliko časa bomo verjetno še čakali, da pridemo na vrsto za kosilo. Potem ko mu je naglo nekaj pojasnil, se je natakar hitro oddaljil, moj prijatelj pa je še enkrat zavzdihnil.

— Tole čakanje po restavracijah je danes res strašno.

Prižgal si je že dvajseto cigareto, jaz pa sem se spraševal in pri tem skrivaj pogledoval na uro, ali bom dobil kosilo, preden bom moral oditi.

— Moja žena je bila nekaj posebnega, je nadaljeval, čeprav ga nisem z ničemer spodbujal. Poučevala je jezike v eni od najboljših ženskih šol — v šoli za otroke plemičev. Mnogo let sva živela v najlepšem prijateljstvu. Toda moja žena je bila po naravi ljubosumna in, žal, skoraj noro je bila zaljubljena vame.

S težavo sem kazal resen obraz. Moj sogovornik je bil eden od najgrših moških, ki sem jih srečal v življenju. Včasih je nekaj očarljivosti na debeluhih rdečega in nasmejanega obraza, toda njegova debelost je bila dobesedno odvratna.

— Ne pretiravam, če pravim, da sem ji bil zvest. Ko sem se poročil, ni bila več v cvetu mladosti, poročena pa sva bila deset let. Bila je drobna in suha, njena koža je bila groba. Jezik pa je imela strupen. Bila je tiste vrste ženska, ki vse, kar želi, vzame brez pridržka. Ni mogla trpeti misli, da me zanima še kdo razen nje. Ni bila ljubosumna samo na ženske, ki sem jih poznal, temveč tudi na moje prijatelje, na mačko in knjige. Nekoč, ko sem bil odsoten je nekomu podarila enega izmed mojih plaščev samo zato, ker sem ga imel najraje. Veste, po naravi sem miren človek. Ne bom pripovedoval, da me je dolgočasila. Sprijaznil sem se z njenim zlobnim ponašanjem kot z božjo voljo, zato mi še na misel ni prišlo, da bi se boril proti temu. Saj bi bilo vsekakor zaman, tako kot če bi se boril proti neurju ali čemu podobnemu. Odbijal sem njene obtožbe v mejah možnosti, nato pa sem samo skomignil in mirno kadil.

Nenehni prepiri niso veliko vplivali name. Živel sem svoje življenje, v svojem svetu. Včasih sem se res vprašal, ali me ljubi ali neskončno sovraži. Kakorkoli že, ti dve stvari sta bili zame zelo tesno medsebojno povezani.

Tako bi se lahko nadaljevalo do konca. Toda neko noč se je zgodilo nekaj zelo čudnega. Prebudil me je njen krik. Zdrznil sem se in jo vprašal, kaj ji je. Sanjalo se ji je, tako mi je dejala, da sem jo poskušal ubiti. Živela sva v najvišjem nadstropju neke velike stanovanjske hiše; prostor po katerem so bile speljane spiralne stopnice, je bil zelo velik. Sanjalo se ji je, da sva prišla do najinega nadstropja, tam pa sem jo skušal potisniti čez stopniščno ograjo. Do kamnite kleti je bilo šest nadstropij, zato bi padec s te višine pomenil zanesljivo smrt.

Zelo je bila presunjena. Storil sem vse, kar sem mogel, da sem jo pomiril. Toda naslednjo noč in še nekajkrat je isto stvar ponavljala. Kljub svojemu smehu sem spoznal, da se ji je to vrezalo v spomin bolj, kakor pa sem pričakoval. Tudi sam nisem mogel ostati ravnodušen. Začel sem razmišljati o tem, kajti njene sanje so me opozorile na nekaj, na kar nisem nikoli mislil. Mislila je, da jo sovražim in da bi se je rad znebil. Seveda, sama je vedela, da je neznosna, zato ji je očitno morala priti na misel ideja, da sem jo sposoben ubiti. Človeške misli je težko razumeti, včasih pa se nam pritihotapijo takšne, da bi se jih morali sramovati. Bili so časi, ko sem si morda želel, da bi zbežala z ljubimcem ali pa da bi mi njena smrt vrnila svobodo, vendar nikoli, res nikoli nisem pomislil, da bi se znebil svojih neznosnih okovov.

Te sanje so imele nanjo izreden učinek. Prestrašile so jo, zato je za nekaj časa nekoliko popustila. Toda vedno, kadar sem šel v svojo sobo, si nisem mogel pomagati, vedno sem presodil še drugo plat zadeve in razmišljal o tem, kako bi bilo mogoče izvesti tisto, o čemer je vedno sanjala. Nagla kretnja — in vse bi bilo gotovo. Kako težko je bilo preganjati to misel iz glave . . .

Nekaj mesecev po tem dogodku me je žena neko noč nenadoma prebudila. Bil sem zelo utrujen in — jezen. Prebledela je in se stresla kakor v mrzlici. Spet se ji je sanjalo — tisto. Solze so ji privrele na oči, nato pa me je vprašala, ali jo res sovražim. Prisegel sem ji, da jo ljubim. Končno je le spet zaspala. Vse to je že presegalo meje mojih moči. Ležal sem v postelji — buden. Zdelo se mi je, da jo vidim, kako pada po stopnicah, in slišim njen umirajoči krik. Nisem mogel premagati drgeta.

Malo je obmolknil in si otrl znojno čelo. Tako razburljivo je pripovedoval, da sem ga napeto poslušal. V steklenici, ki je bila pred njim na mizi, je bilo še malo pijače. Zlil jo je v kozarec in izpil na dušek.

— Kako pa je končno umrla? sem ga čez čas vprašal.

— Po zelo čudnem naključju so jo neko noč našli na dnu stopnišča z zlomljenim vratom.

— Kdo pa jo je našel?

— Nekdo izmed stanovalcev, ki je prišel mimo.

— Kje pa ste bili vi?

Ne morem vam opisati izraza njegovega obraza, ko sem ga to vprašal, najbolj pa je ustrezal hudičevo zviti maski. Njegove drobne oči so zasijale.

— Večer sem preživel z nekim . . . prijateljem. Vrnil sem se šele eno uro kasneje.

Tisti trenutek je natakar prinesel pečenko za mojega sogovornika. Začel je pohlepno jesti, v usta je nosil velikanske grižljaje.

Zelo sem bil presenečen. Ali mi ni morda na pol skrivnostno pripovedoval, kako je ubil svojo ženo? Debeli, nerodni možic ni bil podoben morilcu. Ne bi mogel verjeti, da je lahko zbral toliko poguma. Ali pa si je dovolil z menoj neslano šalo?

Čez nekaj minut je prišel moj vlak. Poslovil sem se in nikoli več ga nisem videl. Toda nikakor nisem bil sposoben razvozljati uganke, ali je bil možic resen ali pa se je samo šalil, ko mi je pripovedoval svojo zgodbo.

DOMISLICE

- **Kdor sam s seboj preveč sočustvuje, lahko izgubi sočutje drugih.**
- **Noben človek ni tako grd, da bi ga nekdo ne vzljubil.**
- **Krepkemu fantu se preteklost ne očita.**
- **Ljudje z ozkimi nazori imajo navadno široke hrbte.**
- **Pes, ki laja, ne grize; to velja verjetno tudi za ljudi, toda kaj, ko ne znamo lajati.**
- **Pohvala koristi modremu, a mnogo škoduje noremu.**
- **Rojstvo je zmaga, življenje remi, smrt nas matira.**
- **Velike krivice se zmanjšajo, če jih gledaš z visokega položaja.**
- **Kar lahko danes storiš, ne odlašaj na jutri; odloži raje na prihodnji mesec.**
- **Pot v prihodnost je speljana čez sedanjost.**
- **Dom brez žene je kakor mlin brez vode.**
- **Dogodke moramo sprejeti bolj veselo, kot si zaslužijo.**
- **Bodi sluga filozofije, če hočeš biti resnično svoboden.**
- **Karierist je človek, ki misli s komolci.**
- **Najtežje prenaša človek jutrišnje in pojutrišnje skrbi.**
- **Moški mora znati svojo ženo ljubiti, toda zato naj še ne bo drugim v smeh in posmeh.**
- **Dekle zakon v raj kuje, žena ga pa obžaluje.**
- **Ne sodi dneva pred nočjo.**

JANUSZ OSEKA

Ljubezenska prigoda

Spoznal sem najlepše in najmikavnejše dekle. O takšni čudoviti ljubezenski prigodi sem sanjaril že od davna.

Naslednji dan se mi je zazdelo, da ima rahlo krivo lopatico.

Tretji dan sem odkril napako na njenih nogah; zlasti leva je bila nekam čudno kriva.

Četrti dan sem spoznal, da utegne biti manjkajoči zob sila pomemben.

Peti dan sem prišel do določenih zaključkov o barvanju las.

Šesti dan sem pomislil: kaj bi le dala za to, da bi shujšala za deset kilogramov?

Sedmi dan sem se prepričal, da hodi ko stara raca.

Osmi dan sem opazil gube pod brado.

Deveti dan sem ugotovil, da ima povešene ličnice.

Deseti dan je nisem mogel več videti.

Tako sem prekinil s to grdobo.

Drugi dan po tem, ko sva se razšla, se mi je zazdelo, da lopatica le ni bila tako zelo kriva.

Tretji dan mi je padlo na pamet, kaj je pomenila omenjena napaka njenih nog: to je bila vendar redko videna klasična linija noge!

Četrti dan sem pozabil na manjkajoči zob.

Petega dne sem prišel do prepričanja, da ima naravne lase.

Šesti dan sem pomislil: kaj bi dale druge ženske, da bi imele takšno postavo?

Sedmi dan sem se prepričal, da ima najlepšo hojo.

Osmega dne sem se spominjal njene mladostne, sveže polti.

Deveti dan sem sanjaril o njenih čudovitih ličkih.

Desetega dne sem ugotovil, da sploh več ne morem živeti brez nje.

Zaželel sem si, da bi se vrnil k tej najlepši in najčudovitejši deklici. Le, da nisem imel več moči, da bi vso stvar začel spet od začetka.

ALFRED POLGAR

Kako lepa je zima!

Gospod Robert Schmidt je izpustil serijo kihov. Nekdo izmed občinstva mu je zaklical: „Na zdravje!" Gospod Schmidt se je ogorčeno obrnil in hotel nekaj povedati. V tem je sodnik nestrpno potolkel po mizi s kladivcem.

„Obtoženi Robert Schmidt, pripovedujte, kako se je vse skupaj zgodilo!"

Gospod Schmidt je povlekel iz desnega žepa robec, se useknil, potegnil iz levega žepa še en robec in se ponovno useknil. Iz žepa na suknjiču je potem izvlekel za vsak primer še tretji robec.

„K stvari," je zaklical sodnik.

„Sem že pri stvari," je dejal obtoženec in se spet krepko useknil. Potem je začel:

„Poudariti moram, da imam zelo občutljive bronhije, da trpim za ozeblinami, da mi povzroča mraz bolečine na koži in udih in da začnem vsako leto kihati septembra in šele v avgustu prihodnjega leta mi nahod rahlo popusti.

Tistega dne torej, bila je nedelja, se je začelo s tem, da se je Thomas, naš najmlajši, neslišno pritihotapil do mene, ko sem bral jutranji časopis, in mi spustil za srajco sneg, ki ga je nabral na okenski polici. Thomas je zelo živahen otrok. Z njegovimi idejami bi prav dobro shajal marsikateri profesionalni humorist. Ko sem se za silo opomogel, sem bral naprej: kako se blešči mesto v zimskem sijaju, da je sneg, ki je prekril strehe avtomobilov, kot hermelinski plašč na njihovih ramenih in da so drevesa po cestah kot zavita v vato. Nadalje sem izvedel iz časopisa tudi, kako prijetno škriplje zmrznjeni sneg pod čevlji.

Moja žena, ki se odlikuje po tem, da vedno reče v pravem trenutku pravo besedo, je zasanjano pripomnila: „Glej te krasne ledene rože na oknih!" Hvaležno je pogledala doli na cesto in ker sem ji bral z oči, da namerava reči nekaj o veselem plesu snežink, sem odšel prej, kot sem nameraval.

Na cesti sem naletel na kopico otrok, ki so se kepali. Med prizadevanjem, da bi se jim čim prej umaknil, sem se zaletel v drog cestne svetilke, ker nisem pravočasno opazil, da so se mi na svežem zimskem zraku močno zarosila očala.

Snel sem očala, da bi jih očistil — in v tem je bila vsa moja sreča! V desno oko mi je priletela snežna kepa. Zaradi trdnosti je bila pomešana z debelimi zrni peska. Toda to samo mimogrede.

Morda boste rekli, gospod sodnik, da jaz s svojo občutljivostjo pri petnajstih stopinjah pod ničlo sploh ne bi smel na cesto? Toda nedelja je edini dan, ko ima Molly čas zame."

„Molly?"

„To je njeno ljubkovalno ime. Zares je Melanija."

„Aha!" je dejal sodnik in z negodovanjem pogledal na plešo obtoženca, ki je resignirano skomignil z rameni, kot bi hotel reči: Le enkrat živimo, človek je šibak in starost ga ne varuje pred neumnostmi.

„Bil sem torej že močno razdražen," je nadaljeval gospod Schmidt, „ko sem prišel pred izložbo trgovine z umetninami, kjer sva bila zmenjena z Molly. Veter je divje zavijal. Ogledoval sem si slike v izložbi: „Sneg kot kipar", „Zimski čari", „Nakit iz ledenih rož".

Ducat robcev, ki jih spravim vsako jutro v žepe, je bil že porabljen, ko se je z običajno zamudo pojavila Melanija. Šla je še skozi park in bil je kot zavit v belo vato, je rekla. In drevesa so bila kot . . .

„Ljubo dete," sem jo prekinil, „lepo te prosim, nikar ne reci — kot posuta s sladkorjem. Prosim te, ne reci tega."

Odvrnila je: „Ali ti je ljubše, če rečem: posuta z diamanti, ki so se bleščali v soncu?"

„Ne, niti s sladkorjem niti z diamanti," sem odvrnil, „to se mi zdi kot golo zafrkavanje dreves, ki jim pozimi od mraza otrpne srce v telesu."

Melanija je zatrjevala, da drevesa nimajo srca.

Zabrusil sem ji nazaj:

„Ti ga nimaš!"

Beseda je dala besedo in ko sem vstal s poledenelih tal, je že nikjer več ni bilo.

Potem je prišlo do nesrečnega srečanja z gospodom v krznenem plašču. Smehljaje me je opazoval, kako sem se z muko pobiral s pločnika in veselo pripomnil: „V eni uri ste vi že šesti, ki mu je tule spodrsnilo." Srečno se je nasmehnil in zabrundal „Zimski čas — čas veselja".

„Hudič naj vzame zimo!" sem zavpil.

„Kaj pa imate proti njej?" se je začudil mož v krznu. „Ali ni lepo, ko pada sneg v debelih kosmih, ko cvetijo na oknih ledene rože in stojijo drevesa vsa bela, kot s sladkorjem . . ." Tisti hip sem ga počil po lobanji s svojo sprehajalno palico."

Sodnik se je tesneje zavil v svoj talar:

„Priča, ste res dejali: kot s sladkorjem?"

„Zares, na mojo čast. Ali ni čudovit pogled, kadar veje v svojem nakitu, ki jemlje pogled . . ."

Sodnik je potrkal s kladivcem tako močno, kolikor mu je dopuščala revma v desnem ramenu. Potem je obtoženca oprostil, ker je očitno ravnal v hipni duševni zmedenosti.

Doma je gospoda Schmidta že nestrpno pričakoval sin Fred, gimnazijec iz 4. b. Mučil se je z domačo nalogo: „Zakaj ljubimo zimo?"

„Oče, zakaj ljubimo zimo?"

„Iz istega razloga kot moramo po biblijski zapovedi ljubiti svoje sovražnike in prenašati trdo roko usode in zakon in dolžnosti, ki jih postavlja pred nas življenje."

Toda to si je mislil gospod Schmidt samo pri sebi. Na glas je rekel:

„Piši: Kako lepo je, ko cvetijo na oknih ledene rože in se drevesa in grmi blešče, kot da bi bili posuti z diamanti . . ."

ŠPORTNI VESTNIK

● ZAČETEK SKAKALNE SEZONE

Smučarski skakalci so imeli v letošnji zimski sezoni 1973-74 svoj prvi večji nastop v St. Moritzu v Švici, kjer so se pomerili na tamkajšnji olimpijski skakalnici. Na tradicionalnih 63. skokih je nastopilo skupno 66 skakalcev. Smučarski skoki so se končali s popolnim zmagoslavjem Japoncev, ki so zasedli prvih pet mest, vendar je treba omeniti, da je manjkala skakalna elita obeh Nemčij.

Rezultati: 1. Itagaki (Jap.) 232,4 (87,5 in 84 m), 2. Savada (Jap.) 224,9 (86, 83 m), 3. Ito (Jap.) 223,3 (88, 82), 4. Akimoto (Jap.) 218,5 (83, 85), 5. Kono (Jap.) 214,0 (88, 77), B. Grüninger (Švica) 212,7 (85, 81). Jugoslovanski skakalci so le deloma stopili v ospredje: Dolhar (8), Štefančič (14), Blaznik (24), Jurman (27), Prelovšek (31), Demšar (36), Mesec (39) in Danilo Pudgar (47).

Med avstrijskimi skakalci je bil tokrat najboljši Reinhold Bachler, ki je s skokoma 79 in 79,5 m (ocena 198,9) zasedel 12. mesto.

● 22. TURNEJA „INTERSPORT"

V nedeljo so se zbrali najboljši skakalci sveta v Oberstdorfu v Nemčiji, kjer je bil na znani Schattergovi skakalnici začetek tradicionalne 22. novoletne skakalne turneje „Intersport". Med konkurenti iz vsega sveta so bili pričakovano najboljši skakalci Nemške demokratične republike, izmed katerih sta Hans Georg Aschenbach in Heinz Wosipiwo zasedla prvi dve mesti. Skakalna turneja se bo nadaljevala v Garmisch-Partenkirchenu, na olimpijski skakalnici nad Innsbruckom in v Bischofshofenu.

Avstrijska skakalna reprezentanca, ki je polna upanja predvsem glede prireditve v Bischofshofenu, v nedeljo ni stala v žarišču pozornosti. Najboljši je bil Schwabl (198,2; 97,5 in 88 m). Bachler je moral v sneg, ko je poletel na odlično daljavo 102 m, in zasedel 44. mesto. Prüstl je zasedel 46. mesto. Avstrijska reprezentanta z najdaljšimi skoki pa sta bila avstrijski prvak iz Zahomca Hanzi Millonig in njegov prijatelj Hanzi Wallner. Millonig je pristal pri 98 in 90 m in dobil slabo oceno 196,2, kar je treba pripisati slabemu pristanku, ki je sploh značilen za vse avstrijske reprezentante. Millonig je naposled zasedel 30. mesto, Hanzi Wallner pa 31. mesto (195,1; 99, 90 m). Zahomčan Seppi Gratzer je nekoliko razočaral s 74. mestom (158,9; 89 in 77 m).

● MEDNARODNI MLADINSKI SKOKI V ZAHOMCU

Zahomško društvo bo 6. januarja 1974 priredilo mednarodno mladinsko skakalno prireditev na 30-metrski skakalnici. V okviru mednarodnega mladinskega tekmovanja bo na sporedu tudi avstrijska šolarska in mladinska pokalna prireditev. Za športno prireditev je vse pripravljeno, treba je le še veliko snega. Kakor že leto poprej, ima športno društvo težave s snegom, ki v letošnji sezoni še ni popolnoma pobelil skakalnice.

● ZA ZILJSKI POKAL 27. JANUARJA

Slovenska vasica najboljših avstrijskih skakalcev, Zahomec v Zilji, bo letos gostitelj najboljših koroških skakalcev, ki se bodo pomerili za koroško prvenstvo. 26. januarja bo namreč na 60- metrski skakalnici koroško skakalno prvenstvo za člane in juniorje. Le težko bi bilo uganiti, kdo bo koroški prvak, saj imajo Zahomčani v svoji vrsti celo avstrijskega prvaka 1972-73, poleg tega so trije domačini stalni člani avstrijske skakalne reprezentance.

Že dan navrh, 27. januarja, pa bo na vrsti tradicionalno mednarodno smučarsko skakanje za Ziljski pokal. Privlačnega tekmovanja se bodo udeležili tudi skakalci sosednjih držav, ni pa izključeno, da se ne bi v Zahomcu znašel še ta ali oni izmed elite evropskih skakalcev.

● NA SP V LJUBLJANI

Letošnje svetovno prvenstvo v hokeju na ledu skupine B bo v času od 21. do 30. marca 1974 v Ljubljani. Med najzanimivejše tekme tega svetovnega prvenstva v hali Tivoli šteje nedvomno medsebojni spopad sosednjih držav Jugoslavije in Avstrije. Slovenska fizkulturna zveza v Celovcu bo organizirala izlet na tekmovanje, za katero bodo na razpolago tudi vstopnice. Ljubitelji hokejskega športa se lahko javijo pismeno na naslov Slovenska fizkulturna zveza v Celovcu, Gasometergasse 10/I, 9020 Celovec. O podrobnostih bodo interesenti pravočasno obveščeni.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 5. 1.: 6.00 Jutranja gimnastika — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 13.30 Lepi glasovi — priljubljene melodije — 14.00 Voščila — 16.00 Servis — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 Pesmi in plesi iz Avstrije — 22.10 Šport.

NEDELJA, 6. 1.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Priljubljene melodije — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.10 Ogledalo mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 „Ordiniranje pri dr. Weissu", igra — 17.05 Ljudski koncert — 18.30 Slavnostna baročna glasba — 19.00 Nedeljski šport — 19.40 Deželni razgledi — 20.10 Zgornjeavstrijska zgodovina po ustnem izročilu — 21.15 Zadnja postaja Dunaj — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 7. 1.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Obisk v Salzkammergutu — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.30 Knjižni kotiček — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo . . . — 17,52 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Nenadoma je bilo tu" — 21.00 Raziskovanje divjadi v Avstriji — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

TOREK, 7. 1.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudska oddaja — 14.30 „Danes bo veselo" — 15.00 Ljudsko življenje na Štajerskem — 16.30 Za otroke — 17.10 Oddaja z Rudolfom Schockom — 17.52 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Diletto musicale — 21.05 Dežela ob Dravi — 22.10 Šport.

SREDA, 9. 1.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Koroški zbori pojejo — 15.00 „Petje in glasba" — 16.30 Operetne uverture — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Ordinacija pri dr. Weissu" — 21.30 Zvezne dežele poročajo — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 10. 1.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudska oddaja — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 14.30 Iz mape not avstrijskih skladateljev — 17.10 Operetni koncert — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 O prvih početkih zimskega športa na Štajerskem, Koroškem in Tirolskem — 21.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

PETEK, 11. 1.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska oddaja — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudska glasba iz Zgornje Avstrije — 14.45 Štajerska literatura — 15.00 Zborovska glasba — 16.30 Za otroke — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.52 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Slavnostni tedni mladinske glasbe 1973 — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 5. 1.: 9.00 Rubrika za jugoslovanske delavce — Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 6. 1.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 7. 1.: 13.45 Informacije — Komorna glasba.

TOREK, 8. 1.: 9.30 Zvoki za mlade — 13.45 Informacije — Šport — zborovska glasba.

SREDA, 9. 1.: 13.45 Informacije — Pri koroških zborih — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 10. 1.: 13.45 Informacije — Družinski magazin.

PETEK, 11. 1.: 13.45 Informacije — Zabavne melodije.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 5. 1.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Studio za najdene skladbe — 10.15 Glasbeni drobiž od tu in tam — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.00 „Vrtiljak" — 17.10 Kitara v ritmu — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 Z ansamblom Jožeta Privška — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Majhni ansambli zabavne glasbe — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 6. 1.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.37 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši . . . — 11.15 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.25 Popularne operne melodije — 18.00 Radijska igra: Molji — 18.40 Zvočne kaskade — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

PONEDELJEK, 7. 1.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pisana paleta lahke glasbe — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Majhni ansambli v studiu 14 — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtiljak" — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 19.15 Z ansamblom Pavla Kosca — 20.00 Iz Bizetove opere „Carmen" — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 8. 1.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenski oktet poje skladbe jugoslovanskih avtorjev — 10.15 Simfonični plesi na koncertnem odru — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Srečanja z glasbeniki — 15.40 F. Chopin: Koncert za klavir — 16.00 „Vrtiljak" — 17.10 Koncertni oder za domačina in gosta — 18.15 Z orkestrom Montematti — 18.30 V torek nasvidenje — 19.15 Z ansamblom Mojmira Sepeta — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra: „Tantadruj" — 21.18 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.15 Srečanje s sodobno poljsko glasbo.

SREDA, 9. 1.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.25 Otroške igre — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Znane melodije znani orkestri — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Voščila — 15.40 Odskočna deska — 16.00 „Loto vrtiljak" — 17.10 Mednarodno tekmovanje amaterskih zborov — 18.15 S pop ansambli — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazza — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 10. 1.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Iz glasbenih šol — 10.15 Po Talijinih poteh — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.40 Igrajo pihalne godbe — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Popoldne za mladi svet — 15.40 Poje sopranistka Mady Mesple — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 19.15 Z ansamblom Francija Puharja — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.15 Popevke in plesni ritmi — 23.15 Nova glasba za oboa.

PETEK, 11. 1.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Jugoslovanska narodna glasba — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Veliki zabavni orkestri v ritmu — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Iz mladih gri — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtiljak" — 17.10 Operni koncert — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Z ansamblom Borisa Franka — 20.00 Top-pops 15 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

Novo v socialnem zavarovanju kmetov

S 1. januarjem 1974 je prišlo do novih ureditev v socialnem zavarovanju kmetov ter kmetijskih delavcev.

Kmečka pokojninska zavarovalnica je bila ukinjena, vsestransko socialno zavarovanje (bolniško, nezgodno in pokojninsko) podjetnikov v kmetijstvu in gozdarstvu ter njihovih družinskih članov pa je prevzela na novo ustanovljena kmečka socialna zavarovalnica (Sozialversicherungsanstalt der Bauern), katere deželna podružnica za Koroško ima svoj sedež v Celovcu, Gabelsbergerstr. 13/Fromillerstr. 29.

Prav tako je bila s koncem leta 1973 ukinjena socialna zavarovalnica za kmetijstvo in gozdarstvo. Pokojninsko zavarovanje delojemalcev v kmetijstvu je s 1. 1. 1974 prevzela pokojninska zavarovalnica delavcev, nezgodno zavarovanje pa splošna nezgodna zavarovalnica.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 5. 1.: 9.55 Svetovno smučarsko prvenstvo v slalomu za moške — 15.45 Koncertna ura — 16.55 Za otroke — 17.20 Za mladino — 17.30 V pristanišču je nevarnost — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.50 Dober večer želi Heinz Conrads — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Koračnice iz Budimpešte — 21.30 Šport — 22.05 Četa groze.

NEDELJA, 6. 1.: 10.55 Svetovno prvenstvo v smuku za moške — 16.00 Rdeči omnibus — 16.30 Za mladino — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Oddaja Don Lurija — 18.55 Vsak začetek je hud — 19.20 Povesti o Gustavu — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Parada — 21.45 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 7. 1.: 18.00 Novo v znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Ljudje s farme Shiloh — 21.15 ORF-transparent — 21.25 Komu koristi in komu škoduje lažni detektor — 22.10 Šport.

TOREK, 8. 1.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 „Nevsakdanji dan" — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Prostor za živali — 21.05 Poti v luninem siju — 22.05 Čas v sliki.

SREDA, 9. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Popolnoma narobe zvezano — 16.30 Za otroke — 17.10 Za mladino — 17.35 Indian River — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Tri deklice in trije dečki — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Veseloigra — 21.15 Prerezi — 22.15 Čas v sliki.

ČETRTEK, 10. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 18.00 Italijanščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Nevarno življenje — 22.05 Čas v sliki.

PETEK, 11. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Žandar iz Saint Tropeza — 18.00 Mednarodni agrarni obzornik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zaljubljen v čarovnico — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Komisar — 21.20 Politična dokumentacija — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Ljudje, ki tvegajo življenje.

TV JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 5. 1.: 12.25 Smučarski skoki — 18.00 Obzornik — 18.15 Proslava 30-letnice pohoda 14. divizije — 19.00 Mozaik — 19.15 Gledališče v hiši — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 3x7 - kviz — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 Pravnuki — barvni film — 22.00 Dnevnik — 22.15 Colditz.

NEDELJA, 6. 1.: 9.25 Poročila — 9.30 Vojna in mir — 10.17 Kmetijska oddaja — 11.00 Mozaik — 11.15 Otroška matineja — 16.50 Prireditev ob 30-letnici pohoda 14. udarne divizije na Štajersko — 17.50 Poročila — 17.55 Črni biseri — jugoslovanski film — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zabavna oddaja — 21.20 Vietnam — 21.48 Propagandna oddaja — 21.50 Športni pregled — 22.25 Dnevnik.

PONEDELJEK, 7. 1.: 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Gregec reši partizansko tiskarno — 18.10 Obzornik — 18.25 Enciklopedija živali — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.30 Kaj hočemo — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Mama umrla — stop — 21.30 Propagandna oddaja — 21.32 Kulturne diagonale — 22.05 Dnevnik.

TOREK, 8. 1.: 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Rožni pogovori — 18.00 Risanke — 18.10 Obzornik — 18.25 Naši zbori iz Divače — 18.55 Mozaik — 19.00 Nova matematika — 19.15 Tišina, na sporedu je nemi film — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Pogovor o mladinskem tisku — 21.20 Propagandna oddaja — 21.22 Sam med volkovi — 22.10 Dnevnik.

SREDA, 9. 1.: 16.10 Madžarski pregled — 16.30 Nogomet Milan : Ajax — 18.00 Obzornik — 18.15 Zaklad nad vodo — 18.45 Na sedmi stezi — 19.15 Mozaik — 19.20 Delavska tribuna — 19.50 Risanka — 19.55 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Propagandna reportaža — 20.35 Anatomija ljubezni — poljski film — 22.10 Propagandna oddaja — 22.12 Dnevnik.

ČETRTEK, 10. 1.: 15.45 Tekmovanje v slalomu moških — 17.15 Nova matematika — 17.25 Iz slovenske književnosti — 18.05 Obzornik — 18.20 Shane — 19.10 Mozaik — 19.15 Naš ekran — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na oddih — 20.40 Očetje in sinovi — 21.30 Četrtkovi razgledi — 22.00 Nokturno — 22.15 Dnevnik.

PETEK, 11. 1.: 16.15 Tekmovanje moških v velesalomu — 17.45 Veseli tobogan — 18.10 Obzornik — 18.25 Narodna zabavna glasba — 18.55 Mozaik — 19.25 Kažipot — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tema tedna — 20.30 Propagandna reportaža — 20.40 Dolina nasilja — film — 22.15 Dnevnik.

Slovensko prosvetno društvo RADIŠE vabi na uprizoritev igre

D O M E N

na praznik Treh kraljev 6. januarja 1974 s pričetkom ob 14.30 uri v dvorani pri cerkvi na Radišah.

Igro so pripravili domači igralci, zato jih počastimo s številnim obiskom.

O d b o r

Slovensko kulturno društvo v Globasnici vabi na

Goldonijevo veseloigro

SLUGA DVEH GOSPODOV

ki bo 6. januarja 1974 ob 19.30 uri v dvorani pri Šoštarju.

Gostuje farna mladina iz Žel. Kaple.

Prisrčno vabljeni!

Farna mladina v Železni Kapli ponovi na praznik Treh kraljev 6. januarja 1974 ob 1/2 12. uri v farni dvorani v Železni Kapli

Goldonijevo veseloigro

SLUGA DVEH GOSPODOV

Prisrčno vabljeni!

D O M V T I N J A H
vabi na

TEČAJ ZA KMETE
o sodobnem kmetijstvu in njegovem razvoju

v torek 8. jan. 1974 od 9. do 17. ure.
Referenti:
- **Ek. svet. Mirko Kumer: Koroška kmetijska zbornica, njeno delo in njeni problemi**
- **Inšp. Blaž Singer: Aktualna tržna vprašanja kmečkih gospodarstev**
- **Višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik: Aktualna vprašanja iz vodnega prava.**

○

Dom v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu vabi na okrajno prireditev

TEČAJ ZA KMETICE IN KMETE

v sredo 9. jan. 1974 od 9. do 16. ure.
- **Aktualna tržna vprašanja kmečkih gospodarstev.**
- **Kmečka družina in njen položaj v preteklosti, sedanjosti in prihodnjosti.**

Referent: Inšp. Blaž Singer